

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA w SZCZECINIE

Nr kontroli 41I03/1/003

Nr ewidencyjny: 131/2004/I/03/003/LSZ

**Informacja
o wynikach kontroli
realizacji wybranych zadań statutowych
przez Agencję Nieruchomości Rolnych
Oddział Terenowy w Szczecinie
oraz udzielania zamówień publicznych na
remonty i modernizacje siedzib: Oddziału,
Przedstawicielstw Powiatowych
i Składnicy Akt w Łobzie.**

SZCZECIN

czerwiec

2004 r.

Misją: *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość
o gospodarność i skuteczność w służbie
publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją: *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się
powszechnym autorytetem najwyższy organ
kontroli państwowej, którego raporty będą
oczekiwanym i poszukiwanym źródłem
informacji dla organów władzy
i społeczeństwa*

Dyrektor Delegatury:
Najwyższej Izby Kontroli
w Szczecinie

Zatwierdzam:

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel.fax: 0-prefiks-22-8254481
www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	5
2.2. Synteza wyników kontroli	5
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	8
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	9
3.1. Charakterystyka stanu prawnego	9
3.2. Istotne ustalenia kontroli.....	13
3.2.1. Udzielanie subwencji statutowych	13
3.2.2. Udzielanie zamówień publicznych	16
3.2.3. Organizacja i przebieg prac remontowo – budowlanych	21
3.2.4. Reorganizacja jednostek gospodarowania Zasobem i utworzenie Składnicy Akt w Łobzie	24
3.2.5. Pozostałe ustalenia kontroli	26
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	32
4.1. Przygotowanie kontroli	32
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	32
Załącznik nr 1	34

1. WPROWADZENIE

Temat Realizacja wybranych zadań statutowych przez Agencję Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w Szczecinie oraz udzielanie zamówień publicznych na remonty i modernizacje siedzib Oddziału, Przedstawicielstw Powiatowych oraz Składnicy Akt w Łobzie.

Numer I/03/003

Cel Celem kontroli była ocena działalności Agencji Nieruchomości Rolnych Oddziału Terenowego w Szczecinie w zakresie wybranych aspektów gospodarki finansowej oraz reorganizacji jednostek gospodarowania Zasobem.

Badany okres i czas prowadzenia kontroli Kontrolę przeprowadzono w okresie od 3 lutego do 22 grudnia 2003 r. z inicjatywy własnej w związku z pismem Prezydium Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu RP z dnia 4.12.2002 r. Protokół kontroli podpisano w dniu 15 stycznia 2004 r. Badaniami objęto okres od 1999 r. do listopada 2003 r.

Tematyka Podstawowa tematyka kontroli obejmowała:

- udzielanie przez Oddział subwencji statutowych i pożyczek,
- powołanie i funkcjonowanie Przedstawicielstw Powiatowych oraz Składnicy Akt w Łobzie,
- udzielanie zamówień publicznych na remonty i modernizacje pomieszczeń.

W toku kontroli dokonano wstępnego rozpoznania problematyki udostępniania majątku Zasobu cudzoziemcom oraz podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W czerwcu 2004 r. Najwyższa Izba Kontroli podjęła osobną kontrolę dotyczącą tego zagadnienia.

Jednostki objęte kontrolą Kontrolą objęto Agencję Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w Szczecinie.

Delegatura NIK w Szczecinie przeprowadziła kontrolę pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie ustaleń kontroli, a zwłaszcza rozmiaru stwierdzonych nieprawidłowości negatywnie ocenia funkcjonowanie Agencji Nieruchomości Rolnych Oddziału Terenowego w Szczecinie we wszystkich aspektach badanej działalności.

Ocenę tę uzasadnia w szczególności skala nieprawidłowości związanych z udzielaniem przez byłego Dyrektora Oddziału bezzwrotnej pomocy finansowej ze środków Agencji oraz udzielaniem zamówień publicznych.

Udzielano bezzwrotnej pomocy na działania należące do kompetencji innych podmiotów, nie dokonywano oceny celowości, nie kontrolowano, czy środki wydatkowane były zgodnie z przeznaczeniem. Akceptowano niezgodne z zawieranymi umowami rozliczenia. Były Dyrektor przekraczał upoważnienia do podejmowania rozstrzygnięć zawarte przede wszystkim w zarządzeniu Prezesa Agencji.

Należy zaznaczyć, że na rodzaj i skalę nieprawidłowości związanych z udzielaniem bezzwrotnej pomocy finansowej miały istotny wpływ następujące czynniki:

- ogólnikowe, i nie dość precyzyjne przepisy regulujące zasady udzielania pomocy /ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zarządzenie Prezesa 12/2000 w sprawie warunków i zasad udzielania subwencji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa/,
- sposób sprawowania nadzoru nad działalnością Oddziału przez Prezesa Agencji, który akceptował działania byłego Dyrektora Oddziału, mimo krytycznych ocen /włącznie z wskazaniem nielegalności działania/ dokonywanych przez jednostki kontroli wewnętrznej Agencji,
- znaczna ilość udzielanych subwencji /w wielu przypadkach nie przekraczających kilku tysięcy złotych/, co utrudniało właściwe ocenianie wniosków.

Najwyższa Izba Kontroli nie kwestionuje wagi i znaczenia celów społecznych wspieranych w latach 1999 – 2002 w formie bezzwrotnej pomocy. Negatywnie ocenia jednak prowadzenie działalności wykraczającej poza zadania Agencji Nieruchomości Rolnych i zastępowanie innych jednostek organizacyjnych np. gmin. Ustawodawca, nie bez powodu wyznacza jednostkom organizacyjnym różne zadania i wyposaża je w odpowiednie środki finansowe. Agencja nie ma podstaw prawnych, by to zmieniać. Nawet jeżeli przepisy dotyczące możliwości udzielania pomocy bezzwrotnej są ogólnikowe, to zakres udzielania tej pomocy jest ograniczony przez cel powołania ANR i jej podstawowe zadania.

Z naruszeniem zasad i trybu udzielania zamówień publicznych podczas wyboru wykonawców oraz prowadzenia prac remontowo - budowlanych wydatkowano 9.079 tys. zł..

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Działalność Oddziału w zakresie udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej (subwencji) prowadzona była w kontrolowanym okresie w sposób dowolny (str.13-15). Nie określono ani hierarchii celów i zadań ani sposobu weryfikacji uzyskanych efektów.

Subwencji udzielano na dofinansowanie budowy, modernizacji i remontów infrastruktury nie przejętej od Agencji, na co nie zezwalało obowiązujące w tym zakresie zarządzenie nr 12/2000 Prezesa Agencji.

Środki, które miały być przeznaczone na udzielanie pomocy byłym pracownikom pgr, przeznaczone zostały między innymi na współfinansowanie zadań, których wykonanie należy do ustawowych zadań innych podmiotów (np. budowa parku wodnego, czy gimnazjum).

Subwencji udzielano w wysokości przekraczającej ustalone w Regulaminie Oddziału graniczne udziały subwencji w ogólnych kosztach zadań.

Nie ustalono sposobów oceny celowości subwencji i nie dokonywano takiej oceny.

Dokonywano wypłat subwencji mimo braku niezbędnej dokumentacji.

Przekraczano plan wydatków zatwierdzony przez Prezesa Agencji.

Nierzetelne prowadzenie ewidencji księgowej wydatków, uniemożliwiało m.in. ustalenie rzeczywistego rozmiaru rodzajów zadań współfinansowanych środkami Agencji.

Mimo, iż kontrole wewnętrzne Agencji stwierdzały w Oddziale powyższe nieprawidłowości, Prezes Agencji nie wyegzekwował od b. Dyrektora Oddziału prawidłowego i zgodnego z zasadami ustalonymi w Agencji wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na subwencje statutowe, a nawet zaakceptował ex post kwestionowaną przez kontrolę wewnętrzną działania Oddziału (str. 15-16).

Oddział, udzielając pożyczek ze środków publicznych Agencji nie dokonał właściwego rozpoznania sytuacji finansowej pożyczkobiorcy (str. 30), co m.in. spowodowało powstanie zaległych należności z tytułu spłaty pożyczki (str. 30).

2. Oddział nie przestrzegał obowiązującego trybu i zasad udzielania zamówień publicznych¹ na usługi, dostawy i roboty budowlane. Dotyczyło to 57. postępowań o zamówienia publiczne (68,7 % badanych), przeprowadzonych przez Oddział w latach 1999-2002. Wykonawcom wybranym z naruszeniem postanowień m.in. art. 16, art. 27a i art. 27b ustawy o zamówieniach publicznych wypłacono wynagrodzenia w łącznej kwocie 9.079 tys. zł (str. 16). Naruszenia ustawowych wymogów występowały przy formułowaniu istotnych warunków zamówień, podczas publicznego udostępniania informacji o zamówieniach, także przy ocenie i wyborze ofert. Wybierano oferty, które nie spełniały wymagań ustawowych oraz określonych w specyfikacjach istotnych warunków zamówień. W rezultacie niejednokrotnie wybierano oferentów nie mających doświadczenia i środków finansowych zapewniających właściwą realizację zamówień (str. 17-20, 31). Skala i charakter stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie organizacji i przebiegu części przetargów może wskazywać na uprzywilejowane traktowanie niektórych podmiotów uczestniczących w przetargach. Wymienione nieprawidłowości, a także warunki zawieranych umów z wykonawcami oraz sposób realizacji tych umów, często niekorzystny dla Oddziału, skutkowały m.in. niegospodarnością w wykorzystaniu środków Agencji, a także mogły sprzyjać występowaniu zjawisk korupcyjnych w Oddziale (str. 17-21). Do naruszenia zasad i trybu udzielania zamówień publicznych

¹ Określonych w ustawie z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.) – uchylonej z dniem 03.04.2004 r.

przyczyniało się po części także niedostosowanie organizacyjno-kadrowe Oddziału do przeprowadzenia takich zamówień. W szczególności w Oddziale nie zapewniono obsługi prawnej na etapie przygotowania postępowań i opracowania ogłoszeń oraz w trakcie prac komisji przetargowych. Wbrew postanowieniom regulaminów organizacyjnych Oddziału nie utworzono stanowiska ds. zamówień. W okresie największego natężenia prac remontowo-budowlanych (przełom lat 1999-2000) żadnemu z pracowników nie przypisano takich obowiązków. Tym samym, jedyną osobą odpowiedzialną za prawidłowość udzielania zamówień publicznych w tym okresie był b. Dyrektor Oddziału. Pracownicy, którzy faktycznie realizowali te obowiązki nie posiadali wystarczającej znajomości przepisów w tym zakresie (*str. 18-19*). Kierownictwo Oddziału nie wykorzystало również i nie zrealizowało wniosków NIK z poprzednich kontroli². Nadmienić należy, że kontrole wewnętrzne Agencji nie wykazywały istotnych nieprawidłowości w stosowaniu przez Oddział przepisów ustawy o zamówieniach publicznych (*str. 21*).

3. Oddział realizował w latach 1999-2002 szeroki zakres przedsięwzięć inwestycyjnych, bez zapewnienia odpowiedniego nadzoru nad przebiegiem procesów inwestycyjnych i prawidłowością rozliczeń z wykonawcami, wydając na ten cel 15,4 mln zł. Skutkowało to m.in. licznymi naruszeniami postanowień art. 18, art. 29 i art. 45 ustawy Prawo budowlane³, a także niegospodarnością w wydatkowaniu środków finansowych Agencji. Dotyczyło to w szczególności prac remontowo-budowlanych wykonanych w siedzibie Oddziału w Szczecinie oraz w Składnicy Akt w Łobzie. Prace remontowo-budowlane w tych obiektach prowadzono z naruszeniem przepisów Prawa budowlanego, w tym bez wymaganych pozwoleń na budowę (*21-22*). Obiekt przeznaczony na siedzibę Oddziału w Szczecinie przejęto, a następnie rozpoczęto jego remont, bez dokonania oceny stanu technicznego budynków, a także bez sporządzenia projektu budowlanego. Część prac wykonano bez wymaganych akceptacji i uzgodnień z konserwatorem zabytków⁴. Tzw. „samowole budowlane” były powodem dwukrotnego wstrzymania prac na tym obiekcie (*str. 22*). Brak rzetelnie opracowanych kosztorysów inwestorskich i dokumentacji powykonawczej uniemożliwił ustalenie rzeczywistego zakresu i wartości wykonanych prac inwestycyjnych oraz prawidłowości wydatkowania środków (*str. 22-23*). Skutkowało to m.in. nieuzasadnioną nadpłatą w wysokości 597 tys. zł za prace w siedzibie Oddziału, które nie zostały wykonane lub też wykonano je w mniejszym rozmiarze rzeczowym i niezgodnie z tzw. sztuką budowlaną (*str. 23*). Wykonawcom wypłacono wynagrodzenie w kwocie 434,7 tys. zł bez udokumentowania zasadności i podstaw dokonania tej zapłaty (*str. 24*). Ponadto, środkami Agencji sfinansowano prace na części obiektu nie najmowanym przez Oddział. Od połowy 2000 r. Oddział użytkuje siedzibę bez uzyskania wymaganego pozwolenia (*str. 23-24*).

4. Zmiany organizacyjne przeprowadzone w Oddziale w 1999 r. dotyczące likwidacji dotychczasowych jednostek gospodarowania Zasobem i powołania Przedstawicielstw Powiatowych nie zostały poprzedzone rzetelnymi analizami ekonomiczno - finansowymi. W rezultacie koszty powołania i funkcjonowania nowych struktur odbiegały od szacowanych wielkości (*str. 24-25*). Przedstawicielstwa Powiatowe utworzono we

² W wyniku kontroli prowadzonych przez NIK w latach 2001 i 2002 były dyrektor Oddziału ukarany został za naruszenie dyscypliny finansów publicznych podczas udzielania zamówień publicznych.

³ Art. 28 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (j.t. Dz.U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 ze zm.).

⁴ Stanowiło to naruszenie m.in. postanowień art. 27 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz.U. Nr 10, poz. 48 ze zm.) – uchylonej z dniem 17.11.2003 r.

wszystkich powiatach województwa, bez uwzględnienia wielkości majątku Zasobu przekazanego im w administrowanie (*str.* 25). Również wskazywane przez Oddział powody utworzenia Składnicy Akt w Łobzie nie były zgodne ze stanem faktycznym, a przedstawione szacunki kosztów i zakładane efekty nie były poparte rzetelną analizą (*str.* 25-26). Np. koszty modernizacji i adaptacji obiektu na Składnicę Akt, szacowane na 3.000 tys. zł, wyniosły faktycznie 5.862 tys. zł.

5. Oddział nie wykorzystał istniejących możliwości rozwiązania ze Spółką „Unimok” umowy dzierżawy majątku Zasobu, dokonując jedynie skrócenia okresu jego dzierżawy. Oddział wbrew wytycznym Agencji i nie czekając na sądowe rozstrzygnięcie sporu sprzedał części nieruchomości, mimo iż Spółka nie wydała dzierżawionego dotychczas majątku (*str.* 26). Podczas przetargów na sprzedaż ww. nieruchomości Oddział, z naruszeniem przepisów ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP, wprowadził ograniczenia zawężające krąg oferentów. Ograniczenia te sformułowano w sposób pozwalający na dowolność w kwalifikacji nabywców nieruchomości. Był dyrektor Oddziału w nieuprawniony i nieuzasadniony sposób ingerował w pracę komisji przetargowej, wpływając na wybór uczestników postępowania (*str.* 27-28).
6. Oddział, niezgodnie z art. 24 ust. 5 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP przekazał nieodpłatnie Gminie Węgorzyno prawo własności nieruchomości na realizację celów niebędących zadaniami własnymi gminy⁵ (*str.* 28). Jednocześnie Oddział zaniechał kontroli sposobu wykorzystania przekazanego majątku Zasobu, a Gmina wykorzystwała ten majątek niezgodnie z celem, na jaki je otrzymała (*str.* 29-30).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

- 2.3.1. Obowiązujące przepisy zezwalają Agencji Nieruchomości Rolnych na daleko idącą dowolność w rozporządzaniu środkami finansowymi przeznaczanymi na modernizację i remont mienia Zasobu oraz działań na rzecz społeczności popegeerowskiej. Stwarza to warunki do finansowania ze środków ANR działań luźno związanych z celami, które ma zgodnie z założeniami realizować Agencja. Zdaniem NIK przesłanki udzielania wszelkich form pomocy ze środków ANR powinny być zatem precyzyjnie określone w ustawie. Dlatego też NIK zwraca się z wnioskiem do **Ministra Skarbu**, by przeanalizował obowiązujące w tym zakresie przepisy i wystąpił z propozycją nowelizacji ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa /j.t.2001 r. Nr 57. poz 603 ze zm./, a w szczególności art. 6 ust. 2. Artykuł ten bowiem pozwala Agencji na realizowanie zadań, a zatem dofinansowywanie różnych działań, określonych „odrębnymi przepisami, a w szczególności o kształtowaniu ustroju rolnego”. Tak ogólne sformułowanie nie powinno stanowić wystarczającej przesłanki do wydatkowania środków publicznych.
- Ponadto, zdaniem NIK, wszystkie podstawowe zasady gospodarowania środkami publicznymi, jakimi dysponuje Agencja powinny być uregulowane źródłami prawa w rozumieniu Konstytucji RP, to znaczy ustawami i wydanymi w celu ich wykonania rozporządzeniami. W związku z tym, NIK wnioskuje do Ministra Skarbu, by analizując potrzebę nowelizacji ustawy, wziął pod uwagę również jaką

⁵ Określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).

materię można pozostawić Prezesowi Agencji do uregulowania w formie zarządzenia.

2.3.2. Ponieważ nowelizacja ustawy i rozporządzenia wymaga czasu, Izba wnioskuje do **Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych** o przeanalizowanie obecnie obowiązującego Zarządzenia Nr 3/2003 w sprawie warunków i zasad udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej przez Agencję w celu dostosowania go do celów działania Agencji i wyeliminowania nieprawidłowości, które opisano w niniejszej Informacji.

2.3.3. NIK wnioskuje do **Dyrektora ANR Oddziału Terenowego** w Szczecinie o:

- podjęcie działań w celu wyegzekwowania kwoty 597 tys. zł z tytułu nadpłaconego wynagrodzenia za prace budowlane zrealizowane w siedzibie Oddziału,
- rozważenie zasadności rozliczenia prawidłowości wykonania prac remontowo-budowlanych zrealizowanych w Składnicy Akt w Łobzie,
- rozważenie zasadność i celowość dostosowania ilości Przedstawicielstw Powiatowych do wielkości administrowanego majątku Zasobu,
- ustalenie zasad i przeprowadzania kontroli wykorzystania majątku Zasobu przekazanego nieodpłatnie gminom na realizację zadań własnych.

3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

3.1. Charakterystyka stanu prawnego

3.1.1. Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa została utworzona na podstawie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁶ i z dniem 16 lipca 2003 r. zmieniła nazwę na Agencję Nieruchomości Rolnych⁷ – zwanej dalej „Agencją”. Nadzór nad Agencją sprawują minister właściwy do spraw Skarbu Państwa oraz minister właściwy do spraw rozwoju wsi⁸.

Agencja, zgodnie z art. 6 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP realizowała zadania wynikające z polityki państwa, a w szczególności dotyczące m.in.:

- obrotu nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa użytkowanymi na cele rolne,
- wspierania działań mających na celu udzielanie pomocy byłym pracownikom państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej i członkom ich rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.
- administrowania i zabezpieczenia zasobów majątkowych Skarbu Państwa przeznaczonych na cele rolne,

⁶ Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603 ze zm.).

⁷ Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. Nr 64, poz. 592).

⁸ Według art. 3 ust. 2 wymienionej ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, minister właściwy ds. rozwoju wsi sprawuje nadzór m.in. w zakresie tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Mienie Skarbu Państwa przejęte przez Agencję tworzy Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa (art. 12 powyższej ustawy) - zwany dalej „Zasobem”. Agencja gospodaruje Zasobem m.in. w drodze: sprzedaży mienia lub oddania na czas oznaczony do odpłatnego korzystania osobom prawnym lub fizycznym (art. 24 ustawy).

Finansowanie zadań określonych w ustawie może być dokonywane w formie bezpośrednich wydatków, subwencji oraz pożyczek, a warunki i zasady stosowania poszczególnych form finansowania zadań określa Prezes Agencji (§ 28 i 29 statutu Agencji⁹).

Agencja realizuje zadania, o których mowa w art. 6 ustawy m.in. w formie bezzwrotnej pomocy finansowej¹⁰, która m.in. może dotyczyć budowy, rozbudowy, przebudowy, modernizacji i remontu budynków i lokali, obiektów infrastruktury technicznej oraz innego majątku, przekazanych na podstawie art. 43 ust. 2, art. 44 i 48 ustawy bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego; działań mających na celu udzielanie pomocy byłym pracownikom państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej i członkom ich rodzin w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych.

Zgodnie z zasadami sprzedaży nieruchomości¹¹, w przetargu na sprzedaż majątku Zasobu mogą brać udział osoby fizyczne i osoby prawne, jeżeli m.in. wpłacą organizatorowi przetargu wadium oraz spełnią inne warunki podane w ogłoszeniu (§ 7). Jeżeli przetarg przeprowadzono sprzecznie z ustawą lub innymi przepisami Prezes Agencji może zarządzić powtórzenie przetargu lub go unieważnić (§ 14).

3.1.2. Agencja od dnia 4 czerwca 1999 r. obowiązana była stosować przepisy ustawy o zamówieniach publicznych¹².

Stosowanie ustawy, a szczególnie tryb udzielenia zamówienia wynikał głównie z jego wartości szacunkowej (netto), którą zamawiający winien ustalić z należytą starannością (art. 2 ust. 9 ustawy).

Ustawa zakazywała dzielenia zamówień na części i zaniżania ich wartości, jeśli miało to na celu uniknięcie ustawy lub właściwych procedur udzielania zamówień (art. 3 ust. 2). Przy zamówieniach o wartości przekraczającej równowartość kwoty 30.000 Euro warunki postępowania i przedmiot zamówienia określa specyfikacja istotnych warunków zamówienia (zwana dalej „SIWZ”). Najważniejszymi elementami, jakie powinna zawierać SIWZ są m.in.: określenie przedmiotu zamówienia, opis sposobu oceny ofert oraz innych niż cena kryteriów wyboru oferty wraz z podaniem ich wag, informacja

⁹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r. w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 24, poz. 104 ze zm.) – uchylone z dniem 30.12.2002 r. Od dnia 11 sierpnia 2003 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 1 sierpnia 2003 r. w sprawie nadania statutu Agencji Nieruchomości Rolnych (Dz.U. Nr 140, poz. 1348 ze zm.).

¹⁰ Zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (uchylonego z dniem 07.08.2003 r.). W obowiązującym od 07.08.2003 r. rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 1 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Nieruchomości Rolnych oraz gospodarki finansowej Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz.U. nr 139, poz. 1335), zasady te określa § 9 rozporządzenia.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 października 1999 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości i ich części składowych, warunków rozkładania ceny sprzedaży na raty, stawek szacunkowych gruntów oraz trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę (Dz.U. Nr 90, poz. 1013) – obowiązywało do 10.08.2003 r.

¹² Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.) – uchylona z dniem 03.04.2004 r.

o dokumentach wymaganych od dostawców i wykonawców potwierdzających spełnienie wymaganych warunków oraz ogólne warunki umowy i wzór umowy (art. 35 ustawy)¹³.

Zamawiający zobowiązany był traktować wszystkie podmioty ubiegające się o zamówienia na równych prawach i prowadzić postępowania w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji (art. 16). W celu zachowania tych zasad, w przypadku zamówień o wartościach przekraczających równowartość 3.000 Euro, ustawa nakładała obowiązek składania oświadczeń dotyczących prawnej, ekonomicznej i finansowej rzetelności oferentów. Przy zamówieniach przekraczających równowartość 30.000 Euro oferenci musieli udokumentować spełnianie ww. warunków (art. 22 ust. 2 i ust. 4). Zamawiający był zobowiązany wykluczyć z postępowań uczestników, którzy nie złożyli wymaganych oświadczeń (art. 27a pkt 2), odrzucić oferty sprzeczne z ustawą lub SIWZ oraz zawierających błędy w obliczeniu ceny (art. 27a). Zamawiający zobowiązany był do odrzucenia ofert zawierających dokumenty przedstawione w formie oryginału lub kserokopii nie poświadczone za zgodność z oryginałem przez wykonawcę¹⁴. Za wyjątkiem zamówień prowadzonych w trybie z wolnej ręki, zamawiający był zobowiązany do unieważnienia postępowania, na które wpłynęły mniej niż 2. ważne i niepodlegające odrzuceniu oferty¹⁵ (art. 27b ust. 1 pkt 1).

W przypadku robót budowlanych ustawa nałożyła na zamawiającego obowiązek dysponowania dokumentacją określającą przedmiot robót i kosztorysami inwestorskimi (art. 17 ust. 1 i art. 35 ust. 2). Kosztorysy stanowiły podstawę określenia szacunkowych wartości zamówień na roboty budowlane (art. 35 ust. 2a i art. 2 pkt 9 ustawy).

3.1.3. Ustawa o finansach publicznych¹⁶ określa odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych m.in. przez osoby odpowiedzialne za gospodarowanie środkami publicznymi przekazanymi podmiotom spoza sektora finansów publicznych (art. 137 ustawy). Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest m.in. popełnienie czynu polegającego na naruszeniu zasad i trybu postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych (art. 138 ust. 1 pkt 12). Odpowiedzialność ponoszona jest zarówno za umyślne, jak i nieumyślne działania oraz zaniechania (art. 141 ust. 1).

3.1.4. Uregulowania dotyczące procesów budowlanych zawarte są w ustawie Prawo budowlane¹⁷. Roboty budowlane można rozpocząć jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę (art. 28). Urzędowym dokumentem przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku ich wykonywania jest dziennik budowy wydawany przez właściwy organ (art. 45 ust. 1).

Modernizacja i remont obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania zezwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 39). Natomiast według ustawy

¹³ Brak dokładnego określenia warunków zamówienia lub zdawkowe postanowienia SIWZ stwarzają możliwość dowolnego i nieformalnego wyboru ofert.

¹⁴ Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie dokumentów, jakich zamawiający może żądać od dostawcy lub wykonawcy w celu potwierdzenia spełniania warunków uprawniających do udziału w postępowaniu o zamówienie publiczne (Dz.U. Nr 91, poz. 817).

¹⁵ Wymóg ten winien być bezwzględnie przestrzegany przez zamawiających, ponieważ celem jego było doprowadzenie do sytuacji konkurowania oferentów między sobą.

¹⁶ Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.).

¹⁷ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. Nr 89, poz. 414 ze zm.).

o ochronie dóbr kultury¹⁸ wszelkie prace i roboty przy zabytkach wolno było prowadzić tylko za zezwoleniem właściwego konserwatora zabytków (art. 25 ust. 1).

3.1.5. Wybrane przepisy wewnętrzne Agencji

Zasady udzielania subwencji regulowało zarządzenie nr 12/2000 Prezesa Agencji w sprawie warunków i zasad udzielania subwencji przez Agencję¹⁹. Subwencje są bezzwrotną pomocą finansową udzielaną beneficjentom na wspieranie przedsięwzięć służących realizacji ustawowych zadań Agencji, w tym zwłaszcza określonych w art. 6 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP (§ 1 zarządzenia).

Subwencje mogą być udzielane w granicach środków określonych w planie finansowym (§ 2). Przedmiotem subwencjonowania (według § 3 ust. 1 pkt 1 zarządzenia) może być budowa, przebudowa, modernizacja i remonty budynków i lokali, a także obiektów infrastruktury technicznej, stanowiących własność (współwłasność) beneficjenta. Według § 4 przedsięwzięcia te mogą być subwencjonowane, jeżeli:

- wykonanie tego rodzaju robót jest niezbędne w celu doprowadzenia budynków, lokali i obiektów do należytego stanu technicznego i od udziału w sfinansowaniu tych robót beneficjent uzależnił przejęcie ich na własność (na podstawie art. 43, 44 i 48 ww. ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP),
- budynki, lokale i obiekty zostały przez beneficjenta nieodpłatnie przejęte na własność od Agencji bez uprzedniego ich doprowadzenia do należytego stanu technicznego, a beneficjent nie jest w stanie uczynić tego we własnym zakresie.

Przedmiotem subwencjonowania może być działalność beneficjenta w zakresie: udzielania pomocy byłym pracownikom państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej i członkom ich rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, programów i szkoleń służących aktywizacji zawodowej byłych pracowników ppgr i członków ich rodzin (§ 3. ust. 2). Subwencje mogą być również udzielone na realizację innych zadań nie wymienionych w § 3 zarządzenia, jeżeli wynikają one z polityki państwa (§ 6), ale decyzje w tych sprawach podejmuje wyłącznie Prezes Agencji (§ 8 ust. 3).

Według zasad udzielania pożyczek określonych zarządzeniem nr 8/2000 Prezesa Agencji²⁰, pożyczki mogą być udzielone podmiotom prowadzącym działalność z wykorzystaniem mienia Zasobu, po analizie wniosku pod względem m.in. założeń ekonomiczno-finansowych przedsięwzięcia oraz ustanowieniu zabezpieczenia ich spłaty.

3.1.6. Uzasadnienie podjęcia kontroli Oddziału Terenowego Agencji w Szczecinie

Kontrolę Agencji Nieruchomości Rolnej Oddziału Terenowego w Szczecinie przeprowadzono z inicjatywy własnej w związku z pismem Prezydium Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu RP z dnia 4 grudnia 2002 r.

¹⁸ Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (j.t. Dz.U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150) - uchylona z dniem 17.11.2003 r.

¹⁹ Zarządzenie Nr 12/2000 Prezesa Agencji z dnia 21 września 2000 r. w sprawie warunków i zasad udzielania subwencji przez Agencję Własności Rolnych Skarbu Państwa – obowiązywało do dnia 5 lutego 2003 r. Zmienione zarządzeniem nr 3/2003 Prezesa Agencji z dnia 5 lutego 2003 r. w sprawie warunków i zasad udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa.

²⁰ Zarządzenie Nr 8/2000 z dnia 04 lipca 2000 r. Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w sprawie zasad, warunków i trybu udzielania pożyczek.

Dotychczas Delegatura Najwyższej Izby Kontroli w Szczecinie kilkakrotnie kontrolowała działalność Oddziału Terenowego Agencji w Szczecinie. Ustalenia kontroli przedstawione były m.in. w informacjach o wynikach kontroli dotyczących:

- *Stanu przekształceń własnościowych państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej w województwie szczecińskim* - Delegatura NIK w Szczecinie Maj 1994 r.,
- *Działalności Oddziału Terenowego Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w Szczecinie oraz Zamiejscowego Zespołu ds. Osadnictwa w Biurze Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa* - Departament Kontroli Doraźnej NIK Luty 2000 r. (DKD-411420/98 Nr ewid. 11/2000/I/98/037 /DKD),
- *Działalności spółek prawa handlowego z udziałem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w zakresie realizacji zobowiązań na rzecz Skarbu Państwa*, Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego NIK, Warszawa Lipiec 2002 r. (KSR-II-41010/01, Nr ewid. 165/2002/P/01/106 /KSR).

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Udzielanie subwencji statutowych

Oddział w latach 1999 – 2002 udzielił gminom, spółdzielniom miejskim mieszkaniowym, wspólnotom mieszkaniowym oraz instytucjom działającym na rzecz środowiska popegeerowski pomocy finansowej w formie 2.272 subwencji w łącznej kwocie 124 mln złotych. W okresie tym udział subwencji w wydatkach statutowych Oddziału wzrósł ponad trzykrotnie – z 12,4% w 1999 r. do 40,2% w 2002 r.

W toku kontroli NIK badaniami objęło 1.623 subwencji (tj. 71,4% ogółu) udzielonych na kwotę 78.395 tys. zł. (tj. 63,2% z ogólnej 124 mln subwencji).

Zasady i cel udzielania pomocy finansowej na zadania określone w art. 6. ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa określone zostały w zarządzeniu Prezesa Agencji w sposób nieprecyzyjny. Niektóre przepisy są wręcz sprzeczne między sobą (np. § 4 zarządzenia pozwala na udzielenie subwencji na doprowadzenie wyłącznie już istniejących budynków Zasobu do należytego stanu technicznego. Tymczasem § 3 stanowiący przesłankę zastosowania § 4 stanowi, że subwencja może być przekazana na przedsięwzięcia polegające na budowie nowych budynków itp.).

Te regulacje sprzyjały dowolności w podejmowaniu rozstrzygnięć przez Oddział, tym bardziej, że nie ustalono hierarchii celów i zadań, jakie zamierzono realizować by wykonać ustawowe obowiązki Agencji. Zadania społeczne sformułowano na tyle ogólnikowo, że Agencja, w istocie rzeczy, wykonywała obowiązki, które stanowiły kompetencje innych podmiotów np. gmin.

NIK zakwestionowała cele i sposób udzielenia subwencji w wysokości 63.412 tys. zł. (tj. 80,9% badanej) z przyczyn podanych niżej

- a) Udzielono subwencji na cele, które nie były przewidziane w obowiązującym zarządzeniu Prezesa Agencji i współfinansowane zadania, które powinny być organizowane i finansowane przez inne podmioty np.
 - *W ramach finansowania różnych celów społecznych na rzecz byłych pracowników ppgr, udzielono subwencji na budowę gimnazjum (100 tys. zł.) budowę parku wodnego (94,5 tys. zł.) remont komendy powiatowej policji (30 tys. zł.), koncerty chóru akademickiego (8 tys. zł.).*

- *W latach 1999 – 2002 przekazano gminom 13.695 tys. na wsparcie zadań z zakresu pomocy społecznej nie uzależniając ich wydatkowania od przeznaczenia na rzecz środowiska byłych pracowników ppgr i ich rodzin.*
- b) Udzielono subwencji w kwotach przekraczających dopuszczalny procent udziału w ogólnych kosztach wykonania zadania, niezgodnie z punktem III Regulaminu Oddziału ANR.
 - *W roku 2001 udzielono m.in. subwencji w kwocie 180 tys. zł. na remonty elewacji budynku Liceum w Szczecinie oraz Młodzieżowego Ośrodka Szkoleniowo – Rekreacyjnego w Trzęsaczu, które stanowiły odpowiednio 99% i 82% wartości przedsięwzięć, mimo, że Regulamin Oddziału dopuszcza w tym przypadku maksymalne dofinansowanie w wysokości 35% wartości zadań.*
- c) Nie ustalono w Oddziale sposobów oceny celowości udzielania subwencji i nie dokonywano takiej oceny do czego zobowiązywał § 8 ust. 4 zarządzenia nr 12/2000 Prezesa AWR.
 - *Do grudnia 1999 r. żadnej komórce organizacyjnej nie przypisano zadań związanych z udzielaniem subwencji oraz nie opracowano zasad tego dofinansowania. Od stycznia 2000 r. utworzono 2. stanowiska ds. dofinansowań. Pracownicy ci zajmowali się ewidencją i sporządzaniem umów subwencji według wskazań b. dyrektora Oddziału, i mimo obowiązków określonych w zakresach czynności, nie kontrolowali prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy i uzyskanych efektów*
 - *Stwierdzono przypadek udzielenia subwencji w wysokości 60 tys. zł na dofinansowanie remontu i doposażenia kuchni szkolnej w Pobierowie, mimo braku wniosku o jej przyznanie.*
- d) Dokonywano wypłat środków finansowych mimo, że beneficjenci nie przedstawili, w sposób określony w umowie niezbędnej dokumentacji. Akceptowano faktury za zadania wykonane przed zawarciem umów i gotówkowe rozliczenia z wykonawcami zadań.
 - *W rozliczeniu subwencji na dofinansowanie zawodów sportowych przyjęto fakturę wystawioną na zakup 2. nagród ufundowanych w imieniu Fundacji Pomocy Wsi oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.*
- e) Były dyrektor Oddziału przekroczył zakres upoważnienia, wydanego przez Prezesa Agencji, dotyczącego wysokości subwencji udzielonej na Dom Pomocy Społecznej w Żabowie. Upoważnienie to m.in. uzależniało udzielenie subwencji proporcjonalnie do ilości miejsc przeznaczonych dla b. pracowników ppgr.
 - *W październiku 2001 r. Oddział udzielił subwencji do wysokości 400 tys. zł na adaptację budynku z przeznaczeniem na DPS, w którym 30 % miejsc dla pensjonariuszy i miejsc pracy miało być przeznaczonych dla b. pracowników ppgr. W lipcu 2002 r. b. Dyrektor Oddziału, dodatkowo zwiększył subwencję o 480 tys. zł. Udzielona kwota subwencji stanowiła 50 % ogółu poniesionych nakładów. W sierpniu 2003 r. w DPS przebywało 40 pensjonariuszy (w tym 9 b. pracowników ppgr), a wśród zatrudnionych 33 osób tylko 3. było b. pracownikami ppgr. Na miejsce w DPS oczekiwały 4 osoby w tym 3 b. pracowników ppgr.*
- f) Plan finansowy na rok 2001 ustalono niezgodnie z wytycznymi Agencji, a mianowicie wydatki na subwencje statutowe ustalono w wysokości 33,8% ogółu wydatków, mimo, że wytyczne dopuszczały maksymalne 20%.
- g) Oddział corocznie przekraczał wykonanie wydatków na subwencje statutowe określone w planach zatwierdzonych przez Agencję. Było to sprzeczne z zasadami określonymi w § 2 zarządzenia nr 12/2000 Prezesa Agencji. Przekraczano również wykonanie wydatków w poszczególnych grupach subwencji.
 - *W 1999 r. wykonanie subwencji ogółem w porównaniu do planu finansowego Oddziału było wyższe o 53,4 %, a w 2001 r. przekroczone ten plan o 33,8 %. Subwencje na ochronę zdrowia i inne cele społeczne w 2000 r. przekroczone o 1.239 % planowanych wielkości.*

Sekcja Finansowo-Księgowa Oddziału nierzetelnie i błędnie ewidencjonowała wydatki na subwencje statutowe, co naruszało postanowienia art. 24 ustawy o rachunkowości²¹. Nierzetelna ewidencja ww. wydatków powodowała, iż sprawozdania i informacje przesyłane do Agencji w tym zakresie nie oddawały rzeczywistej wartości poszczególnych rodzajów subwencionowanych zadań²².

- *Na koncie „subwencje statutowe - ochrona zdrowia, leczenie i profilaktyka” (konto 752-04-1) w 2001 r. ujęto m.in. subwencje udzielone na dofinansowanie budowy kościoła, na budowę gimnazjum oraz remont Centrum Socjalnego Caritas. Błędnie zaewidencjonowane wydatki stanowiły 51,3 % ogółu wydatków ujętych na tym koncie.*

Ustalone w Oddziale zasady udzielania subwencji były negatywnie oceniane przez merytoryczne komórki organizacyjne Agencji jako sprzeczne z ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP i zasadami określonymi w Agencji.

- *W lutym 2000 r. Zespół Prawny, dzieląc poglądy innych Zespołów Agencji poinformował Prezesa Agencji, że stosowane przez Oddział zasady udzielania subwencji są sprzeczne z ustawą i zasadami realizacji celów statutowych Agencji. Ogólnikowość i pomieszczenie celów, których realizacja ma być wspierana, jak i rodzajów przedsięwzięć objętych dofinansowaniem oraz warunków otrzymania subwencji, powoduje, że Oddział zamierza udzielać wsparcia finansowego różnym jednostkom według własnego uznania.*
- *Prezes Agencji w marcu 2000 r. stwierdził, że dobór zadań ustalony w Zasadach subwencionowania opracowanych w Oddziale świadczy o zamiarach finansowania realizacji zadań statutowych – nie Agencji, lecz innych podmiotów takich jak gminy, wspólnoty mieszkaniowe, czy kościoły. Stanowi to wyraźne przekroczenie ustawowo nałożonych na Agencję zadań. Błędnie zawarto w Zasadach mniemanie, że Agencja może dofinansowywać każdą inicjatywę i każde zadanie z zakresu „szeroko rozumianej restrukturyzacji terenów wiejskich”. Zasady udzielania przez Oddział subwencji wykraczają daleko swoim zakresem i charakterem poza ramy wytyczone ustawą oraz obowiązującymi w Agencji przepisami wewnętrznymi.*
- *Zespół Gospodarowania Zasobem Agencji w maju 2000 r. stwierdził, że umowy, które Oddział zamierza zawrzeć z gminami nie mogą być zawierane, gdyż zakładają finansowanie przedsięwzięć niezwiązanych z przekazywanym mieniem.*
- *Zespół Finansowy Agencji w październiku 2001 r. poinformował, że według Rady Nadzorczej Agencji obowiązujący system prawny nie daje możliwości udzielania subwencji np. na budowę szkół, sal gimnastycznych i stołówek z zapleczem kuchennym tj. celów subwencionowania nie objętych Zarządzeniem nr 12/2000 Prezesa Agencji.*

Kontrole przeprowadzone przez Zespół Kontroli Wewnętrznej Agencji stwierdzały, że Oddział udzielał subwencji statutowych niezgodnie z przepisami²³.

Mimo powyższych ocen i ustaleń kontroli b. Prezes Agencji nie tylko nie wyegzekwował prawidłowego i zgodnego z przepisami udzielania subwencji przez Oddział, lecz ex post zaakceptował działalność Oddziału.

- *Prezes Agencji we wrześniu 2002 r. stwierdził, że w latach 1999-2001 przyjęty w Oddziale regulamin udzielania subwencji odbiegał znacząco od zarządzenia nr 12/2000. Jednocześnie Prezes Agencji stwierdził, że zważywszy na to, że nie została*

²¹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 78, poz. 694 ze zm.).

²² W związku z powyższym NIK podjęła działania w celu zawiadomienia właściwych organów o nierzetelnym i błędnym ewidencjonowaniu wydatków Oddziału.

²³ Zespół Kontroli Wewnętrznej Agencji w październiku 2001 r. poinformował, że udzielone przez Oddział subwencje w łącznej kwocie 10.612,6 tys. zł są niezgodne z kierunkami określonymi w Zarządzeniu nr 12/2000 Prezesa Agencji. Stwierdzono, że w Oddziale opierano się na uzasadnieniach przedkładanych przez wnioskodawców bez dokonywania własnej oceny zasadności udzielenia subwencji.

zakwestionowana społeczna celowość tych wydatków, a także na uzyskanie postępu w zagospodarowaniu infrastruktury oraz mieszkań uznaje, iż przyznane wcześniej w trybie wspomnianego regulaminu subwencje przyniosły oczekiwane efekty²⁴.

Według b. Dyrektora Oddziału zarządzenie nr 12/2000 Prezesa Agencji nie uwzględniało złożonych okoliczności i przesłanek wynikających z dynamiki procesów społecznych i gospodarczych, a sztywne przestrzeganie tych zasad doprowadziłoby do strat finansowych i niegospodarności w wyborze przedsięwzięć. Według b. dyrektora Oddziału działania te uzyskiwały ustną akceptację Prezesa Agencji.

- *Były Prezes Agencji pismem z maja 2004 r. skierowanym do NIK poinformował, iż zaakceptował metody subwencjonowania stosowane przez b. dyrektora Oddziału m.in. z uwagi na specyfikę funkcjonowania Oddziału, która wymagała odmiennego sposobu ich udzielania niż w innych oddziałach Agencji.*

Zdaniem NIK, uprawnionym do udzielania takich subwencji, czyli na cele zgodne z polityką państwa był Prezes Agencji. Późniejsza ich akceptacja przez Prezesa Agencji nie zmienia faktu, iż ich udzielenie przez b. dyrektora Oddziału wykroczało poza kompetencje ustalone zarządzeniem nr 12/2000 (§ 6 i § 8 ust. 3). Ustnie nie można uchylić zasad określonych pisemnie przez Prezesa Agencji. Obowiązek pisemnego określenia zasad i co oczywiste ich stosowania wynikał z § 25 Statutu Agencji nadanego przez właściwego ministra.

3.2.2. Udzielanie zamówień publicznych

Oddział, w okresie od czerwca 1999 r. do grudnia 2002 r., wraz z Filią w Koszalinie oraz Przedstawicielstwami Powiatowymi udzielił 22.133 zamówień publicznych na łączną kwotę 43.582 tys. zł.

Z ilości tej w Oddziale (bez Filii w Koszalinie oraz Przedstawicielstw Powiatowych) w ww. okresie przeprowadzono łącznie 2.472 postępowań na kwotę 19.705 tys. zł, z czego w trybie przetargu nieograniczonego – 171 postępowań wartości 11.990,5 tys. zł.

W toku kontroli zbadano łącznie 83. postępowania o udzielenie zamówień publicznych na kwotę 10.477 tys. zł. Przy udzieleniu 57. zamówień (68,7 % badanych) na kwotę 9.076 tys. zł (86,6 % badanej wartości) Oddział naruszył tryb i zasady określone w przepisach ustawy o zamówieniach publicznych²⁵, w tym:

- w 50. przypadkach, co stanowi 60,2 % badanych stwierdzono, iż zgodnie z art. 27b ust. 1 ustawy postępowania te winny być unieważnione,
- w 4. postępowaniach na wykonawców prac remontowo-budowlanych wybrano podmioty, których oferty na podstawie art. 27a pkt. 2 ustawy powinny być odrzucone.

Stwierdzono nieprawidłowości i błędy przy publikacji przez Oddział ogłoszeń dotyczących postępowań o zamówienia publiczne i formułowaniu istotnych warunków zamówień. Miały one wymierny wpływ na sposób i prawidłowość prowadzonych postępowań.

²⁴ Oddział nie posiadał znajomości efektów uzyskanych przez beneficjentów w wyniku realizacji działań współfinansowanych środkami publicznymi Agencji.

²⁵ W związku z powyższym NIK skierowała wniosek do Przewodniczącego Komisji Orzekającej w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy Ministrze Skarbu Państwa o naruszeniu przez b. dyrektora Oddziału dyscypliny finansów publicznych podczas udzielania zamówień publicznych.

- *W postępowaniu na wymianę stolarki okiennej w siedzibie Oddziału w załączonym do SIWZ zestawieniu w jednym miejscu określono, iż okna mają być z mahoni, a w innym - słowo mahoń było przekreślone. W rezultacie 5 oferentów zaproponowało okna z sosny, a 3 z mahoni. Z uwagi na istotny wpływ rodzaju materiału na cenę, oferenci nie mieli zapewnionych szans równego traktowania, co stanowiło naruszenie art. 16 UZP.*

Oddział dokonywał podziału postępowań, które z racji swojego charakteru były ze sobą funkcjonalnie i nierozdzielnie połączone. Było to sprzeczne z art. 3 ust 2 ustawy o zamówieniach publicznych zakazujących dzielenia zamówienia na części i zaniżania jego wartości w celu ominięcia trybów ustawowych podczas ich udzielania.

- *Remont i przebudowę ogrodzenia wokół siedziby podzielono na 4. postępowania obejmujące: demontaż ogrodzenia i remont muru, remont ogrodzenia i wykonanie nowego ogrodzenia metalowego, zakończenie remontu ogrodzenia oraz odtworzenie pergoli i konserwacja altany. Za wykonanie tych prac zapłacono łącznie 384,5 tys. zł.*

Komisje przetargowe przyjmowały i oceniały oferty, które nie spełniały wymagań określonych w SIWZ i zgodnie z art. 27a pkt. 2 ustawy o zamówieniach publicznych powinny zostać odrzucone. W efekcie postępowania te powinny być unieważnione, gdyż zgodnie z art. 27b ustawy brak w nich było co najmniej dwóch ofert nie podlegających odrzuceniu.

- *W przetargu na wykonanie adaptacji pomieszczeń i prace instalacyjne w Składnicy Akt w Łobzie rozpatrywano oferty z terminem wykonania zadania od 80 do 150 dni, mimo iż w SIWZ termin ten określono na 50 dni,*
- *W postępowaniu na wybór wykonawcy modernizacji kotłowni w Przedstawicielstwie Szczecineckim komisja przyznała większą ilość punktów ofercie z dłuższym terminem wykonania zadania oraz błędnie podsumowała punkty przyznane jednej z ofert, przez co nie została ona wybrana.*

Na wykonawców zadań remontowych wybierano oferentów, których oferty winny być odrzucone w tych postępowaniach.

- *Podczas przetargu na dostawę i montaż regałów do archiwum w Łobzie na wykonawcę wybrano oferenta, który nie złożył wymaganego w SIWZ, ubezpieczenia w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Ponadto wykonawca ten dokonał w ofercie zmiany terminu wykonania zadania z 21 na 20 dni. Przeprowadzona przez NIK symulacja oceny ofert wykazała, iż ww. oferta w przypadku nieuwzględnienia zmiany terminu wykonania zadania oceniona byłaby na 3. miejscu spośród 5. ocenianych ofert.*
- *Przetarg na zagospodarowanie terenu Przedstawicielstwa w Drawsku Pomorskim nie unieważniono, mimo iż z 5 złożonych ofert, 4 nie spełniały wymagań SIWZ. Na wykonawcę wybrano Spółkę „Norrköping-Hus”, która, mimo iż do marca 2001 r. nie prowadziła działalności gospodarczej, wykazała, że wykonywała prace od lipca 1997 r. Oferent ten przedstawił również 2 listy referencyjne wystawione na inny podmiot i opatrzone datą wystawienia o jeden dzień późniejszą od daty otwarcia ofert.*

Nieprawidłowości i błędy w badanych postępowaniach jak i warunki umów podpisanych z wybranymi oferentami oraz sposób ich realizacji mogą wskazywać na uprzywilejowane traktowanie przez b. Dyrektora Oddziału i komisje przetargowe niektórych oferentów. Warunki umów z wykonawcami oraz sposób ich realizacji, niekorzystny dla Oddziału spowodował m.in. finansowanie środkami Agencji bieżącej działalności tych podmiotów.

- *Przetarg na wykonanie drogi pożarowej w Składnicy Akt w Łobzie przeprowadzono w celu usankcjonowania wcześniejszego wyboru wykonawcy. W dniu 21.08.2000 r. otwarto oferty, a w dniu 31.08.2000 r. podpisano umowę z Zakładem Usług Budowlanych*

i Komunalnych z Ińska. Jednak według zapisów dziennika budowy, w dniu podpisania umowy prace te zostały już ukończone. Wykonawca wybrany w przetargu prowadził je od dnia 22.08.2000 r., mimo iż Komisja wyboru oferty dokonała dopiero 29.08.2000 r.

- Na przetarg na remont i adaptację obiektu na siedzibę Oddziału wpłynęły 4 oferty. Na wykonawcę wybrano ZUH Roman i Adam P. z Ińska, mimo iż oferent nie udokumentował sytuacji finansowej oraz doświadczenia w remontach obiektów zabytkowych. Komisja przetargowa uzasadniając wybór stwierdziła, że renoma wszystkich oferentów była bardzo zbliżona, mimo iż wybrany oferent wykonywał m.in. sufity podwieszane w kotłowni i budowę budynku zaplecza sportowego w Ińsku, a pozostali oferenci, nie wybrani w przetargu, byli m.in. wykonawcami kompleksowych remontów obiektów zabytkowych w kraju i zagranicą. B. dyrektor Oddziału podpisując umowę na wykonanie tych prac, niezgodnie z warunkami postępowania i w sposób niekorzystny dla Oddziału określił terminy i kwoty ratalnych wypłat wynagrodzenia wykonawcy bez określenia warunków, których wykonanie uzależniałoby ratalną wypłatę wynagrodzenia.*

W latach 1999-2002 Oddział przeprowadził 2.472 postępowania o udzielenie zamówień publicznych o łącznej wartości szacunkowej 19.705 tys. zł netto. W okresie tym, mimo prowadzenia tak dużej liczby postępowań, b. Dyrektor Oddziału nie zapewnił właściwej obsługi prawnej na etapie opracowywania SIWZ i ogłoszeń oraz w trakcie prac komisji przetargowych i udzielania zamówień publicznych.

- Zatrudniony radca prawny i zewnętrzne kancelarie prawne, którym zlecono obsługę Oddziału obciążani byli zadaniami związanymi z windykacją należności. Mimo iż pomoc w realizacji zamówień była jednym z warunków umów zawartych z kancelariami, b. dyrektor Oddziału nie korzystał z zewnętrznej obsługi prawnej,*
- Według b. dyrektora Oddziału oszczędności finansowe i ograniczenia kadrowe oraz wybór priorytetów dla poszczególnych komórek organizacyjnych i pracowników skutkował dużym obciążeniem pracy w zakresie windykacji należności i sporządzaniem opinii prawnych w innych dziedzinach działalności Oddziału, które uniemożliwiały udział radców prawnych i kancelarii w pracach komisji przetargowych w charakterze członków.*

W okresie natężenia prac remontowo-budowlanych na przełomie lat 1999-2000 żaden z pracowników Oddziału nie miał przypisanych obowiązków w zakresie udzielania zamówień publicznych i nadzoru nad ich prowadzeniem.

- Według regulaminów organizacyjnych Oddziału obowiązujących w 2000 r. problematyką tą winna zajmować się Sekcja Finansowo-Księgowa (SFK), w której przewidziano stanowisko ds. zamówień publicznych. Stanowiska tego jednak nie utworzono, a SFK nie zajmowała się tymi zagadnieniami. Natomiast według regulaminu z października 2001 r. zadanie to przypisano Sekcji Organizacyjnej (SO), w której jednak nie przewidziano i nie utworzono stanowiska ds. zamówień publicznych.*
- Sprawami zamówień w tym okresie, wbrew postanowieniom regulaminu i na polecenie b. Dyrektora Oddziału zajmował się kierownik SO, który formalnie obowiązki w tym zakresie podpisał dopiero w lutym 2000 r.*

Członkowie komisji przetargowych nie zostali przeszkoleni w zakresie znajomości ustawy o zamówieniach publicznych w stopniu pozwalającym na właściwą pracę komisji.

- Prowadzone przez Oddział 1 lub 2-dniowe szkolenia pracowników w zakresie procedury udzielania zamówień publicznych nie pozwalały na uzyskanie odpowiedniego stopnia znajomości tych zagadnień.*
- W toku kontroli b. dyrektor Oddziału stwierdził, iż „brak doświadczonego i wykwalifikowanego zespołu pracowników zajmujących się tylko prowadzeniem postępowań skutkowało występowaniem wielu błędów w interpretacji i stosowaniu przepisów tej ustawy. W owym czasie żaden z radców prawnych Oddziału nie*

specjalizował się w przepisach ustawy, a brak systemu informacji prawnej LEX utrudnił dotarcie do obowiązujących rozporządzeń wykonawczych do ustawy.” Jednocześnie b. dyrektor Oddziału zeznał, że z powodu natężenia innych prac nie analizował wyników prac komisji przetargowych i akceptował bez zastrzeżeń ocenę ofert i proponowany przez komisję wybór oferentów.

Komisje przetargowe Oddziału nie zawsze analizowały rzetelność informacji przedstawianych w ofertach składanych podczas przetargów.

- *Komisja przetargowa w postępowaniu na wybór wykonawcy modernizacji Przedstawicielstwa w Myśliborzu nie odrzuciła oferty złożonej przez ZUH Roman i Adam P., w której daty wydania zaświadczenia o niezaleganiu z podatkami oraz zaświadczenia o braku zaległości w płatności składek na ubezpieczenia społeczne były późniejsze niż termin składania ofert.*

Nierzetelne analizowanie przez komisje przetargowe dokumentów zawartych w ofertach spowodowało, iż na wykonawców zadań wybierano oferentów przedkładających sfałszowane zaświadczenia o braku zaległości podatkowych oraz o terminowym uiszczaniu składek na ubezpieczenia społeczne²⁶.

- *W okresie od września 1999 r. do listopada 2000 r. w 22. postępowaniach prowadzonych przez Oddział, oferty złożone przez 3 podmioty należące do Romana P. oraz Romana i Adama P. prowadzących działalność w Ińsku, zawierały sfałszowane zaświadczenia o braku zaległości w uiszczaniu składek na ubezpieczenia społeczne. Ponadto w 17 spośród tych 22 postępowań podmioty te złożyły również sfałszowane zaświadczenia o braku zaległości podatkowych.*
- *Ustalono, że w latach 1999–2003 Inspektorat ZUS w Łobzie nie wydawał na rzecz ww. oferentów żadnego zaświadczenia, a oferent od 1999 r. posiadał zadłużenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.*
- *Drugi Urząd Skarbowy w Szczecinie w okresie od stycznia 1999 r. do czerwca 2003 r. wydał oferentowi tylko 1 zaświadczenie o braku zaległości podatkowych a w ewidencji Urzędu Skarbowego w Stargardzie Szczecińskim wymienieni oferenci posiadali w tym okresie zadłużenie z tytułu niezapłaconych podatków.*

Spośród wymienionych 22 postępowań, w których przedłożono sfałszowane zaświadczenia, w 12 przypadkach komisje przetargowe wybrały tych oferentów na wykonawców zadań, za wykonanie których otrzymali z Oddziału wynagrodzenie w łącznej wysokości 2.045 tys. zł²⁷. Uwagę zwraca fakt, iż podmioty gospodarcze należące do Romana i Adama P. wykonywały wcześniej prace na zlecenie b. Dyrektora i b. Kierownika SO Oddziału w okresie poprzedzającym zajmowanie przez nich stanowisk w Oddziale²⁸.

²⁶ Oddział w SIWZ wymagał od oferentów, na podst. § 1 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 stycznia 1998 r. w sprawie określenia dokumentów, jakich zamawiający może żądać od dostawcy lub wykonawcy w celu potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy o zamówieniach publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 87 ze zm.), przedstawiania zaświadczeń właściwych organów podatkowych oraz oddziału ZUS potwierdzających brak zaległości z płaceniem podatków, opłat oraz składek na ubezpieczenie społeczne. Wymagane dokumenty zgodnie z § 1 ust. 4 ww. rozporządzenia mogły być przedstawione w formie oryginału lub kserokopii poświadczonej za zgodność z oryginałem. Przedłożenie nieprawdziwych zaświadczeń o braku zaległości w płatności ww. składek miało istotne znaczenie dla uzyskania zamówień publicznych, gdyż ich brak, zgodnie z art. 27b ustawy skutkowało obowiązkiem odrzucenia przez zamawiającego oferty i nie udzieleniem zamówienia.

²⁷ Z uwagi na podejrzenie popełnienia przez wymienionych zleceniobiorców przestępstwa z art. 297 § 1 kk, Delegatura NIK przygotowała w tej sprawie zawiadomienie do organów ścigania.

²⁸ Dokumentując swoje doświadczenie oferent przedstawił listy referencyjne dotyczące prac wykonywanych wcześniej na rzecz Gminy Ińsko i Agencji Mienia Wojskowego Filii w Szczecinie. (usługi modernizacyjne sieci elektrycznych, budowa budynku zaplecza sportowego w Ińsku, wykonanie systemów wentylacji, prace remontowe). Listy referencyjne poświadczające jakość wykonania tych prac przez oferenta (z których żadne nie dotyczyło obiektu zabytkowego) wystawione były przez Burmistrza Gminy Ińsko oraz Kierownika Sekcji Przejmowania i

Komisje przetargowe nie odrzucały ofert firm należących do Romana P. oraz Romana i Adama P. z Ińska, w których m.in. podawano różne i sprzeczne nazwy firm. Miało to wpływ na powstanie późniejszych nieprawidłowości w rozliczeniach finansowych z tymi oferentami wybranymi na wykonawców zadań.

- *W przetargu na remont i modernizację siedziby Oddziału we wrześniu 1999 r. w ofercie złożonej przez „Zakład Usługowo-Handlowy Roman i Adam P.” złożono 13. oświadczeń z nagłówkiem firmy "Zakład Usługowo-Handlowy Romadam Roman i Adam P.", które opieczetowano pieczętą „Zakład Usługowo-Handlowy Roman P.”*

Jak ustalono w toku kontroli firmy składające m.in. powyższe oferty nie figurowały w ewidencji podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Ponadto Oddział dokonywał wypłaty wynagrodzeń firmom, które wystawiały faktury VAT przed powiadomieniem urzędu skarbowego o rozpoczęciu działalności lub wystawiały faktury po zmianie swojej formy organizacyjnej bez poinformowania o tym fakcie urzędu skarbowego. Oddział w latach 1999-2002 przekazał tym firmom wynagrodzenie w łącznej kwocie 2.089,9 tys. zł brutto²⁹.

- *W ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy i Miasta Ińsko oraz Urzędu Skarbowego w Stargardzie Szcz. brak jest podmiotów zarejestrowanych pod firmami „ZUH Roman i Adam P.” oraz „ZUH Romadam”. Podmioty te otrzymały z Oddziału wynagrodzenie w łącznej wysokości 791,5 tys. zł.*
- *Według ewidencji Urzędu Skarbowego firma „ZUH Roman P.” z Ińska prowadziła działalność do grudnia 2000 r. a według ewidencji Urzędu Gminy i Miasta Ińsko podmiot ten już w styczniu 2000 r. przekształcił się w firmę „PHU Romadam s.c. Roman P. i Adam P.” Jednocześnie „PHU Romadam s.c.” dopiero w lutym 2001 r. zgłosiło w Urzędzie Skarbowym rozpoczęcie działalności, chociaż do tego czasu Oddział wypłacił tej firmie wynagrodzenie w wysokości 789,5 tys. zł.*

Powyższe ustalenia w ocenie NIK poddają w wątpliwość rzetelność deklarowanych przez ww. wykonawców podstaw opodatkowania oraz prawidłowość obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu państwa oraz mogą wskazywać na prowadzenie przez nich niezgłoszonej do opodatkowania działalności gospodarczej³⁰.

W umowach podpisanych przez b. dyrektora Oddziału terminy płatności wynagrodzeń za wykonane prace remontowe ustalono na zasadach niekorzystnych dla Oddziału oraz niezgodnie z warunkami SIWZ i załączonymi do nich wzorami umów. Było to sprzeczne z postanowieniami art. 76 ust. 1 UZP. Zasady i terminy wypłaty tych środków nie były uzależnione od zakresu wykonanych prac remontowo-budowlanych, lecz wynikały z konkretnych dat określonych w umowach

- *W SIWZ dotyczących prac remontowych Oddział określił, iż wyraża zgodę na częściowe fakturowanie robót po ich odbiorze. Mimo tych zapisów np.: w umowie podpisanej z Pomorskimi Pracownikami Konserwatorskimi Spółką z o.o. w Szczecinie na*

Zagospodarowania Nieruchomościami AMW Filii w Szczecinie. Osobami podpisującymi te referencje byli b. dyrektor Oddziału i b. kierownik Sekcji Organizacyjnej, którzy wystawili je w okresie poprzedzającym pracę w Oddziale. , (pierwszy jako Dyrektor Oddziału a drugi jako członek Komisji przetargowej) zatrudnieni byli na wymienionych stanowiskach. Ustalenia kontroli wskazują, iż oferent ten w przetargach organizowanych przez Oddział wybierany był w sposób wskazujący na jego uprzywilejowanie.

²⁹ Kwota 2.089,9 tys. zł wypłacona ww. firmom stanowi 94,1 % całości wynagrodzenia (2.221 tys. zł) jakie w latach 1999-2002 Roman i Adam P. w ramach prowadzonej działalności otrzymali za prace wykonywane na rzecz Oddziału.

³⁰ Delegatura NIK poinformowała Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Szczecinie o powyższych ustaleniach.

remont pokrycia dachowego siedziby określono szczegółowe terminy płatności rat wynagrodzenia, bez określenia zakresu prac koniecznych do wykonania.

- *Według b. dyrektora Oddziału zapisy dopuszczające częściowe fakturowanie robót i etapowe płatności w miarę realizacji przedmiotu zamówienia były elementem strategii zamawiającego wobec oferentów mającej na celu minimalizację nakładów finansowych na realizację zadania poprzez wprowadzenie bodźców ekonomicznych do obniżenia poziomu cenowego ofert.*

Przyjęte w powyższy sposób terminy i formy płatności wskazują na możliwość kredytowania działalności wykonawców środkami publicznymi Agencji będącymi w dyspozycji Oddziału.

Na podstawie umowy podpisanej na remont i modernizację siedziby, dzień po przekazaniu placu budowy Oddział przekazał wykonawcy ZUH Roman P. z Ińska I ratę wynagrodzenia w wysokości 183 tys. zł. W Oddziale brak jest udokumentowania zakresu i rodzaju robót, za wykonanie których przekazano ww. wynagrodzenie.

- *Przedsiębiorstwu Produkcyjno Handlowo Usługowemu "Elwa" S.C. ze Stargardu Szczecińskiego wykonawcy iluminacji zewnętrznej budynku Urzędu Wojewódzkiego łącznie z siedzibą Oddziału do końca kwietnia 2001 r. przekazano 171 tys. zł. Stanowiło to 60 % wynagrodzenia ustalonego w umowie, mimo iż dopiero w maju wykonawca przejął plac budowy, zatwierdzono projekt budowlany i wydano pozwolenie na budowę.*

Kontrole wewnętrzne Agencji badające udzielanie przez Oddział zamówień publicznych prowadzono w sposób uniemożliwiający ustalenie nieprawidłowości skutkujących naruszeniem zasad, form i trybu ustawy. Podczas 3. kontroli przeprowadzonych w latach 1999 – 2003 przez Biuro Prezesa Agencji badano głównie dokumentację z postępowań sporządzaną przez komisje przetargowe Oddziału, bez badania poprawności ofert złożonych w tych postępowaniach.

- *W sprawozdaniu z kontroli przeprowadzonej w listopadzie 2000 r. stwierdzono m.in., że „brakuje druków ZP-45 i ZP-46, co skutkuje tym, że bez sprawdzenia każdej oferty nie można stwierdzić czy oferenci spełniają warunki stawiane przez zamawiającego oraz ocenić czy oferta podlega odrzuceniu.”.*

Zawężenie zakresu merytorycznego kontroli wewnętrznych pomijających ocenę ofert powodowało, iż ustalenia tych kontroli były błędne a formułowane w ich wyniku oceny dawały fałszywy obraz stanu realizacji przez Oddział ustawy o zamówieniach publicznych.

3.2.3. Organizacja i przebieg prac remontowo – budowlanych

Oddział, przed podpisaniem umowy najmu obiektu na swoją siedzibę poinformowany był, iż budynek ten jest obiektem zabytkowym, a jego remont i modernizacja wymaga akceptacji służb konserwatorskich oraz uzyskania pozwolenia na budowę. Mimo tego Oddział przystąpił i prowadził prace remontowo-budowlane w siedzibie bez decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz bez pozwolenia na budowę, co było niezgodne z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo budowlane oraz postanowieniami art. 27 obowiązującej wówczas ustawy o ochronie dóbr kultury³¹.

- *Oddział dopiero po 10. dniach od rozpoczęcia remontu siedziby złożył do Urzędu Miejskiego w Szczecinie wniosek w sprawie zgłoszenia robót budowlanych niewymagających pozwolenia na budowę. Jednak zgłoszone prace obejmowały wymianę pokrycia dachowego i stolarki okiennej oraz remont i modernizację wnętrza siedziby, na*

³¹ Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (j.t. Dz.U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150 ze zm.) – uchylonej z dniem 17.11.2003 r.

których prowadzenie (zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 1 Prawa budowlanego) wymagane było pozwolenie na budowę. Mimo, iż Prezydent Szczecina w listopadzie 1999 r. złożył sprzeciw do wymienionego zgłoszenia, Oddział kontynuował te prace.

- *Dopiero po miesiącu od rozpoczęcia prac remontowych wystąpiono o ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu oraz sporządzono inwentaryzację budowlaną i projekt adaptacji pomieszczeń obiektu siedziby Oddziału.*

Prace w zabytkowym obiekcie siedziby Oddziału prowadzono również bez uzyskania akceptacji służb konserwatorskich lub niezgodnie z ustaleniami.

- *Rozpoczęcie w październiku 1999 r. rozbiórki dachu i prowadzenie do listopada 1999 r. jego wymiany nastąpiło bez uzgodnień z konserwatorem zabytków.*
- *Oddział w czerwcu 2000 r. zlecił wyburzenie oryginalnego muru i montaż balustrady metalowej³² wokół siedziby, mimo iż konserwator zabytków dopiero w lipcu 2000 r. zezwolił na ich prowadzenie.*

Prowadzenie prac w siedzibie Oddziału bez zezwolenia na budowę i bez akceptacji konserwatora zabytków spowodowało 2-krotne ich wstrzymanie przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Szczecinie (PINB). Jednak PINB w listopadzie 1999 r. zezwolił na ich wznowienie bez konieczności uzyskania pozwolenia na budowę. Było to sprzeczne z art. 29 ust 2 pkt 1 Prawa budowlanego wymagającego takiego pozwolenia podczas remontu obiektu zabytkowego. Zdaniem NIK, decyzja ta stanowiła niezgodne z prawem usankcjonowanie tzw. *samowoli budowlanej*³³.

Według informacji uzyskanej w toku kontroli od Miejskiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie prace remontowe prowadzone w siedzibie Oddziału poprawiły stan techniczny i wizerunek zewnętrzny obiektu. Jednak w wyniku samowoli budowlanej naruszono substancję zabytkową budowli, powodując nieodwracalne straty i zmiany - wyburzenia fragmentu oryginalnego ceglanego muru od reprezentacyjnej strony budynku i likwidację oryginalnego dębowego parkietu w holu siedziby.

Prace remontowo-modernizacyjne obiektu przeznaczonego na Składnicę Akt w Łobzie rozpoczęto na ponad miesiąc przed wydaniem pozwolenia na budowę. Było to sprzeczne z postanowieniami art. 28 ustawy Prawo budowlane, zezwalającymi na ich prowadzenie dopiero po uzyskaniu prawomocnej decyzji o pozwoleniu na budowę. Za wykonanie prac do dnia wydania pozwolenia na budowę wykonawcy przekazano 427 tys. zł, mimo braku określenia rodzaju i rozmiaru prac oraz dokumentacji ich wykonania³⁴.

Przed otrzymaniem ww. pozwolenia na budowę w Składnicy rozpoczęto oraz częściowo wykonano również prace konstrukcyjne, zbrojeniowe i fundamentowe, za wykonanie których zapłacono 488 tys. zł. Oddział w lutym 2000 r. dokonał jedynie zgłoszenia zamiaru ich prowadzenia, co było niezgodne z art. 30 Prawa budowlanego, wymagającego pozwolenia na ich prowadzenie.

³² Ustalenia kontroli nie potwierdzają zeznań b. dyrektora Oddziału o konieczności likwidacji oryginalnego ogrodzenia ze względu na jego stan techniczny. Wg ekspertyz budowlanych stan techniczny ogrodzenia wymagał wzmocnienia i remontu, ale nie kwalifikował się do rozbiórki.

³³ W związku z tymi ustaleniami Delegatura NIK skierowała wystąpienie do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Szczecinie

³⁴ Dyrektor Oddziału Terenowego w Szczecinie w maju 2004 r., realizując wniosek pokontrolny NIK, powołał biegłego ds. budownictwa w celu rozliczenia prawidłowości prac remontowo-budowlanych przeprowadzonych w Składnicy Akt w Łobzie.

Oddział nie posiadał rzetelnej dokumentacji przebiegu prowadzonych prac remontowo-budowlanych. Brak jest dziennika budowy siedziby Oddziału stanowiącego zgodnie z art. 45 Prawa budowlanego dokumentację zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku ich wykonywania. Natomiast dziennik budowy Składnicy Akt w Łobzie założono prawie 2 miesiące po rozpoczęciu prac, a jego zapisy nie odzwierciedlają harmonogramu prowadzonych robót³⁵.

W związku z nieprawidłowościami w przebiegu prac remontowych w siedzibie Oddziału, NIK w toku kontroli powołała³⁶ biegłego Sądu Okręgowego do zbadania prawidłowości sporządzenia dokumentacji budowlanej oraz wykonania prac remontowo-budowlanych i oceny standardu ich wykonania w oparciu o normy i sztukę budowlaną. Biegły objął badaniami prace remontowe, za które Oddział zapłacił wykonawcom wynagrodzenie w kwocie 1.385.015 zł. Stanowiło to 33,8 % wartości całości prac wykonanych w siedzibie (4.094 tys. zł)³⁷.

- *Biegły nie zweryfikował całości prac remontowych prowadzonych w siedzibie z uwagi na brak m.in. opisu stanu technicznego przed rozpoczęciem prac remontowych, przedmiarów robót, nieprawidłowości w sporządzaniu kosztorysów inwestorskich i ofertowych oraz braku sporządzenia dokumentacji powykonawczej.*

Według biegłego, Oddział dokonał nieuzasadnionej nadpłaty za wykonanie prac w kwocie 596.999 zł³⁸. Stanowiło to 43,1 % wartości wynagrodzenia zapłaconego za wykonanie robót badanych przez biegłego. Biegły stwierdził m.in., że brak rzetelnej i prawidłowej weryfikacji ilościowo-wartościowej odbieranych prac przez przedstawiciela Oddziału oraz inspektora nadzoru spowodował, że zapłacono m.in. za:

- remont i przełożenie dachu o pow. 2.394 m², mimo iż w rzeczywistości jego powierzchnia jest o ponad 140 % mniejsza i wynosi jedynie 984 m²,
- cyklinowanie 488 m² parkietu tj. ponad 20 razy więcej od rzeczywistej jego powierzchni, czyli 24 m²,
- wykonanie 130 mb kutego ogrodzenia metalowego, mimo iż jego długość wynosi 113 mb, a ogrodzenie nie jest ogrodzeniem kutym i wykonano je niezgodnie z projektem technicznym,
- rozebranie posadzek o pow. 1.867 m², tynkowanie 467 m² ościeży, mimo iż takich prac nie wykonano.

Według NIK wymienione nieprawidłowości skutkujące wypłaceniem wykonawcom ze środków Agencji wynagrodzenia za większy od rzeczywistego rozmiar ilościowo-wartościowy prac, wynikały głównie z faktu, iż podstawą wynagrodzenia

³⁵ Zeznanie b. dyrektora Oddziału potwierdza ocenę NIK, iż dokumentacja z przebiegu tej inwestycji prowadzona była nierzetelnie i niezgodnie z przebiegiem prac budowlanych. Sposób dokumentowania ukrywał fakt, iż inwestycja ta nosząca znamiona tzw. *samowoli budowlanej* prowadzona była bez pozwolenia na budowę, co było sprzeczne z postanowieniami art. 90 Prawa budowlanego. W związku z powyższym Delegatura NIK skierowała do Prokuratury Rejonowej zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez b. dyrektora Oddziału, inspektora nadzoru i kierownika tej budowy. W czerwcu 2004 r. wszczęto postępowanie w tej sprawie.

³⁶ Na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (j.t. Dz.U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.).

³⁷ W latach 1999-2002 na adaptację pomieszczeń i zakup wyposażenia siedziby Oddziału zapłacono ze środków Agencji łącznie 5.928 tys. zł, z czego na prace remontowo-budowlane w tym obiekcie i jego otoczeniu w okresie od września 1999 r. do grudnia 2002 r. wydatkowano 4.094 tys. zł.

³⁸ W związku z tym NIK złoży zawiadomienie w sprawie popełnienia przestępstwa wyrządzenia znacznej szkody majątkowej podczas wykonywania prac remontowo – modernizacyjnych w siedzibie Oddziału.

określonego w umowach były kosztorysy ofertowe sporządzone w oparciu o nierzetelne kosztorysy inwestorskie.

- *Kosztorysy te oparte były na nierzetelnych i niesprawdzonych pomiarach, które w toku wykonywania jak i zakończenia prac nie były weryfikowane. Zmian wysokości wynagrodzenia ustalonego w umowie nie dokonywano w oparciu o bieżącą weryfikację rozmiaru wykonanych prac. Ponadto określenia rodzaju i rozmiaru prac zamiennych dokonywano ustnie, co było niezgodne z umowami, zakładającymi pisemną formę zmiany ich warunków.*

Sekcja Finansowo-Księgowa Oddziału niedostatecznie i nieskutecznie kontrolowała wydatkowanie środków publicznych na zadania remontowo-budowlane. Służby finansowe nie posiadały udokumentowanej znajomości rozmiaru i zakresu prowadzonych prac oraz warunków i terminów zapłaty za ich wykonanie. Wykonawcom przekazano 434,7 tys. zł za wykonanie prac bez potwierdzenia ich odbioru.

Podczas remontu siedziby, środkami Oddziału sfinansowano również prace prowadzone na części gmachu Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego niebędącego przedmiotem najmu. Zakres tych prac, ze względów technologicznych nie wymagał ich przeprowadzenia.

- *Oddział zlecił i zapłacił za oczyszczenie elewacji zewnętrznej i wymianę okien w przylegającej do siedziby i nie wynajmowanej części budynku ZUW. Ze środków Agencji sfinansowano też prace remontowe w pomieszczeniach piwnicy użytkowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Ponadto zapłacono za wykonanie iluminacji zewnętrznej całego obiektu ZUW wraz z siedzibą Oddziału.*

Za ww. prace wykonane w siedzibie Oddziału i nie wynajmowanej części budynku ZUW ze środków Agencji zapłacono łącznie 1,1 mln zł³⁹.

Po zakończeniu prac remontowo-modernizacyjnych przystąpiono do użytkowania siedzib Oddziału oraz dwóch Przedstawicielstw Powiatowych bez uzyskania pozwoleń wymaganych art. 22 oraz art. 55 ust. 1 ustawy Prawo budowlane. Oddział dopiero w toku kontroli NIK w lipcu 2003 r. złożył w Urzędzie Miejskim w Szczecinie wniosek o wydanie pozwolenia na użytkowanie siedziby Oddziału mimo, iż prace remontowe zakończono w 2001 r. a obiekt użytkowany jest od połowy 2000 r.

3.2.4. Reorganizacja jednostek gospodarowania Zasobem i utworzenie Składnicy Akt w Łobzie

Z dniem 1.10.1999 r. b. dyrektor Oddziału zarządzeniem nr 543/99 dokonał likwidacji 11. jednostek gospodarowania Zasobem (jgz) i utworzył w ich miejsce 17 nowych jednostek zwanych Przedstawicielstwami Powiatowymi⁴⁰.

- *Jednostki gospodarowania Zasobem zgodnie z § 3 zarządzenia Nr 1/96 Prezesa Agencji z dnia 24.01.1996 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji prowadziły działalność gospodarczą w oparciu o mienie Zasobu, jako wyodrębnione jednostki organizacyjne Agencji⁴¹.*

³⁹ Brak właściwej i rzetelnej dokumentacji budowlanej i obmiarów wykonanych prac uniemożliwia ustalenie wartości robót wykonanych na nienajmowanej przez Oddział części obiektu Urzędu Wojewódzkiego.

⁴⁰ Po utworzeniu z dniem 1.01.2001 r. Powiatu Łobeskiego powołano dodatkowo Przedstawicielstwo Łobeskie.

⁴¹ Według § 17 zarządzenia nr 1/96 Prezesa Agencji, jgz prowadziły działalność w zakresie administrowania zasobami mieszkaniowymi lub inną działalnością zleconą przez Agencję, nie spełniającą warunków samofinansowania oraz miały prawo do korzystania z dofinansowania na zrównoważenie kosztów tej działalności.

- *We wrześniu 1999 r. w Oddziale funkcjonowało 11 jgz w tym 3 Gospodarstwa Rolne Skarbu Państwa, 6 Gospodarstw Administracyjno-Handlowych oraz 2 Gospodarstwa Administracyjne i Nadzoru Mienia Skarbu Państwa.*

Zmiany organizacyjne dotyczące likwidacji dotychczasowych jgz i powołania Przedstawicielstw Powiatowych nie poprzedzono rzetelnymi analizami ekonomiczno - finansowymi opłacalności tych zmian. W rezultacie koszty powołania i funkcjonowania nowych struktur odbiegały od szacowanych wielkości.

- *Szacowane koszty utworzenia, remontu i adaptacji pomieszczeń Przedstawicielstw oraz zakupu wyposażenia w wysokości 1,1 mln zł zostały znacznie przekroczone i wyniosły łącznie 3.178 tys. zł.*
- *Koszty funkcjonowania 18. Przedstawicielstw w 2001 r. wynosiły 14 mln zł, a w 2002 r. wzrosły do kwoty 14,7 mln zł. Planowane koszty funkcjonowania 17. Przedstawicielstw w 1999 r. oszacowano na 8,6 mln zł rocznie. Jednocześnie Oddział nie posiadał rzetelnych informacji o kosztach funkcjonowania zlikwidowanych jgz, które określano w wysokości od 11,3 do 20 mln zł rocznie.*
- *W wyniku reorganizacji osiągnięto zmniejszenie przeciętnego zatrudnienia w tych jednostkach, z 372 pracowników w zatrudnionych w 1999 r. do 179 osób w 2002 r.*

Lokalizacja siedzib i teren działania utworzonych Przedstawicielstw Powiatowych nie uwzględniał wielkości majątku Zasobu, determinującego zasadność i celowość ich powołania.

- *Dwa z Przedstawicielstw (w Policach i Wałczu) administrowały nieruchomościami Zasobu o powierzchni od 10,1 tys. ha do 17,6 tys. ha a trzy z nich (w Gryficach, Gryfinie i Stargardzie Szcz.) administrowały nieruchomościami Zasobu o powierzchni od 56,0 tys. ha do 78,3 tys. ha.*

Kierownictwo Oddziału w I kwartale 2004 r. dostosowało liczebność i lokalizację Przedstawicielstw do wielkości oddanego im w administrowanie majątku Zasobu⁴².

Uzasadnienie konieczności powołania z dniem 1.01.2001 r. Składnicy Akt w Łobzie, zajmującej się obsługą archiwów, nie było zgodne ze stanem faktycznym.

- *Były dyrektor Oddziału w grudniu 1999 r. poinformował Agencję, że wyniki kontroli przeprowadzonej przez pracowników Archiwum Państwowego w Szczecinie wykazały, iż zasób archiwalny Oddziału przechowywany jest w ekstremalnych warunkach, uniemożliwiających zabezpieczenie przed zniszczeniem. Wydane zalecenia pokontrolne skutkują koniecznością poniesienia dużych nakładów na przygotowanie odpowiednich warunków przechowywania. Według Oddziału szacowane nakłady inwestycyjne na remont Składnicy miały wynieść 3 mln zł i zamortyzować się w okresie 3 lat.*

Ustalono, że kontrola przeprowadzona w październiku 1999 r. przez pracowników Archiwum Państwowego wykazała jednak właściwy stan uporządkowania i przechowywania dokumentacji archiwalnej Oddziału. W wyniku tej kontroli nie wydano też żadnych zaleceń pokontrolnych. Fakty te były sprzeczne z motywami powołania Składnicy Akt w Łobzie jakie b. dyrektor Oddziału przedstawił w pismach kierowanych do Agencji.

⁴² W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK dyrektor Oddziału poinformował, że do dnia 30.03.2004 r. zakończono likwidację 5. Przedstawicielstw Powiatowych (w: Białogardzie, Kamieniu Pomorskim, Policach, Pyrzycach i Sławnie), a w kwietniu 2004 r. pozostałe Przedstawicielstwa przekształcono w jgz w rozumieniu § 20 pkt. 1 Statutu Agencji nadanego rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 1 sierpnia 2003 r. w sprawie nadania statutu Agencji Nieruchomości Rolnych (Dz.U. Nr 140, poz. 1348 ze zm.).

- *Jednocześnie kontrola przeprowadzona w styczniu 2000 r. przez Biuro Prezesa Agencji potwierdziła, że w archiwach Oddziału z 1. wyjątkiem, były dobre warunki do przechowywania akt.*

Kalkulowane przez Oddział szacunki kosztów i planowane efekty utworzenia Składnicy Akt w Łobzie również nie zostały zrealizowane, gdyż nie były oparte o rzetelne dane.

- *Rzeczywiste koszty modernizacji, adaptacji i wyposażenia budynku na potrzeby Składnicy daleko odbiegały od szacowanych kosztów 3 mln zł i wyniosły 5,9 mln zł.*
- *Koszty funkcjonowania Składnicy w 2001 r. wynosiły 777 tys. zł, a w 2002 r. (m.in. z powodu zlokalizowania w tym obiekcie Przedstawicielstwa) koszty te wzrosły o ponad 83 % do kwoty 1,4 mln zł. Wpływ na ten stan rzeczy miało również zatrudnienie, odbiegające od zakładanych 5 osób, które w 2001 r. wyniosło przeciętnie 22 osoby i wzrosło w 2002 r. do 35 pracowników – co wynikało m.in. z konieczności wystawiania b. pracownikom pgr zaświadczeń do ZUS dotyczących kapitału początkowego.*
- *Według b. dyrektora Oddziału przedstawiane wyliczenia były szacunkami wstępnymi podanymi przed rozpoczęciem procesu inwestycyjnego i ze względu na brak doświadczenia i złożoność przedsięwzięcia okazały się nietrafne.*

W latach 1999-2002 na remont i zakup wyposażenia do Składnicy Akt w Łobzie wydatkowano 5.862 tys. zł, z czego w 2000 r. - 5.558 tys. zł. Łącznie na remont i wyposażenie siedzib Przedstawicielstw Powiatowych i Składnicy Akt w Łobzie ze środków Oddziału wydatkowano 9.040 tys. zł, w tym w 2002 r. – 7.463 tys. zł.

Kontrole Biura Prezesa Agencji przeprowadzone w Oddziale stwierdzały również nieprawidłowości podczas dokonywania ww. zmian organizacyjnych.

- *W wyniku kontroli Oddziału przeprowadzonej w styczniu 2000 r. stwierdzono m.in., iż zmiany w organizacji Oddziału lub podejmowanie określonych przedsięwzięć następuje według określonego schematu: - „...w OT podejmuje się czynności faktyczne następnie zawiadamia się Biuro Prezesa o zamierzonych działaniach wraz z wstępną symulacją kosztów, a następnie przed uzyskaniem akceptacji lub wyjaśnieniem wątpliwości dokonuje się realizacji określonych przedsięwzięć.”.*

3.2.5. Pozostałe ustalenia kontroli

A. Oddział nie rozwiązał ze Spółką „Unimok” umowy dzierżawy nieruchomości w Uninie, mimo pogorszenia stanu przedmiotu dzierżawy i poddzierżawiania części nieruchomości osobie trzeciej. Z przedstawicielem dzierżawcy podpisano jedynie aneks skracający okres dzierżawy, mimo iż nie posiadał pełnomocnictwa do czynności przekraczających zwykły zarząd.

- *Były dyrektor Oddziału w czerwcu 2002 r. powiadomił Prezesa Spółki o rozwiązaniu umowy dzierżawy i wezwał do wydania nieruchomości do lipca 2002 r. W odpowiedzi dzierżawca poinformował, iż wypowiedzenie umowy było bezzasadne, a sprawę podpisania aneksu przez osobę nieuprawnioną skierowano na drogę sądową. Wyrokiem z grudnia 2002 r. sąd stwierdził m.in. nieważność tej czynności z powodu przekroczenia przez przedstawiciela Spółki zakresu upoważnienia.⁴³*

Mimo iż Spółka „Unimok” nie dokonała zwrotu dzierżawionych nieruchomości, Oddział sprzedał 8 działek o łącznej pow. 229 ha, będących nadal w bezumownym

⁴³ Do czasu zakończenia kontroli prowadzone było postępowanie sądowe z powództwa Spółki przeciwko Agencji o uznanie za bezzasadne wypowiedzenie umowy dzierżawy oraz z powództwa wzajemnego Oddziału przeciwko Spółce o wydanie nieruchomości.

użytkowaniu Spółki⁴⁴. Było to sprzeczne z zaleceniami Agencji⁴⁵ oraz zasadami racjonalnej gospodarki majątkiem Zasobu i w przypadku wyroku stwierdzającego bezskuteczność wypowiedzenia umowy dzierżawy może narazić Agencję na koszty finansowe.

Podczas 2 przetargów na sprzedaż ww. nieruchomości Oddział wprowadził kryteria ograniczające ich nabycie jedynie przez oferentów, którzy udokumentują posiadanie własnych środków płatniczych (w formie wyciągu z rachunku bankowego lub innego źródła) i wskażą źródła sfinansowania zakupu. Wprowadzone kryterium, sprzeczne z art. 29 ust. 3b pkt 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP, określono bardzo ogólnie, co pozwoliło na dowolność w kwalifikowaniu oferentów przez komisję przetargową i b. dyrektora Oddziału.

- *Oddział nie określił wymaganej wysokości środków własnych tj., czy miały być w wysokości wadium, poszczególnych rat czy całości ceny zakupu. Nie wskazano też uznawanych źródeł sfinansowania zakupu, który to warunek był jednocześnie sprzeczny z koniecznością udokumentowania posiadania własnych środków.*
- *Według b. dyrektora Oddziału kryterium to stosowano w celu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu środków pochodzących z nielegalnych bądź nieujawnionych źródeł. Miało to przeciwdziałać stwierdzanym wcześniej przypadkom wpłat wysokich wadium przez osoby niezamożne i niezajmujące się dotychczas działalnością rolniczą.*

Komisja przetargowa w stosunku do jednego oferenta zastosowała inną interpretację spełnienia warunków przetargu sformułowanych w ogłoszeniu niż w przypadku pozostałych 5 oferentów.

- *Podczas kwalifikowania osób do przetargu, z 6. oferentów komisja odrzuciła małżeństwo Jana i Urszulę S., którzy przedstawiając umowę darowizny na ich rzecz w wysokości 70 tys. zł zadeklarowali, iż pozostałą należność spłacą przychodami z produkcji. Umowa ta, wg komisji nie spełniała warunku posiadania własnych środków finansowych. Komisja swojej decyzji nie uzasadniła. Oferenci ci deklarowali chęć zakupu dwóch działek.*
- *Mimo iż według komisji wszyscy pozostali oferenci dopuszczeni do przetargu udokumentowali pochodzenie środków finansowych, to tylko jeden z nich udokumentował posiadanie ich w wysokości przewyższającej kwotę deklarowaną przez Jana i Urszulę S. Troje oferentów nie posiadało ich nawet w wysokości umożliwiającej wpłatę wadium i zapłatę I raty. Dwóch oferentów udokumentowało posiadanie środków na rachunkach bankowych w wysokości 30 tys. zł i 50 tys. zł, które wpłacono na 8 i 12 dni przed przetargiem. Mimo wymagań Oddziału nie wskazali źródeł ich pochodzenia, dokumentując jedynie dochód z gospodarstw w wysokości 1.025 zł i 25.440 zł rocznie.*

Decyzja o nie zakwalifikowaniu Jana i Urszuli S. do przetargu podjęta została przez komisję przetargową pod presją b. dyrektora Oddziału, który ingerował w prace

⁴⁴ Oddział przed formalnym wypowiedzeniem Spółce umowy dzierżawy (25.06.2002 r.) zlecił opracowanie i od 22.06.2002 r. posiadał operat szacunkowy określający wartość szacunkową 8. działek przeznaczonych do sprzedaży. Obszar tych działek zlokalizowanych w jednym kompleksie wahał się od 10 do 36,8 ha (łącznie pow. 228,9 ha). Łączną wartość 8 nieruchomości oszacowano na 982,4 tys. zł.

⁴⁵ Według zaleceń Zespołu Gospodarowania Zasobem Agencji z lipca 2002 r. ponowne zagospodarowanie nieruchomości w związku z rozwiązaniem umowy dzierżawy przed terminem, na jaki została zawarta, może nastąpić jeżeli: dzierżawca protokółarnie przekazał tę nieruchomość Agencji lub pisemnie zobowiązał się przekazać ją w uzgodnionym terminie albo sąd prawomocnym wyrokiem orzekł o skuteczności rozwiązania umowy.

komisji mimo iż nie był jej członkiem. Było to sprzeczne z obowiązującymi przepisami⁴⁶, według których przetarg przeprowadza komisja, a nie organizator przetargu.

- *Były dyrektor Oddziału po zapoznaniu się z pierwotną decyzją komisji dopuszczającą do przetargu wszystkich 6. oferentów, polecił dokonanie jej zmiany i niedopuszczenie Jana i Urszuli S. do przetargu, gdyż jego zdaniem nie spełnili oni wymagań przetargu. Komisja przetargowa wykonała polecenie b. dyrektora Oddziału.*
- *Były dyrektor Oddziału zeznał, iż odrzucając ofertę Jana i Urszuli S. nie zapoznał się z ofertami złożonymi przez pozostałych uczestników przetargu.*

Każdy z 5. oferentów dopuszczonych do przetargu deklarował chęć nabycia innej nieruchomości. Spowodowało to brak konkurencyjności podczas przetargów, co m.in. miało wpływ na wysokość uzyskanych cen sprzedaży nieruchomości.

- *Cena sprzedaży wszystkich 8. działek uzyskana w przetargu wyniosła łącznie 1.027 tys. zł tj. tylko o 30 tys. zł więcej od ceny wywoławczej. Ceny zakupionych działek wynosiły od 129 tys. zł do 168 tys. zł.*

Nieruchomości sprzedano osobom nie spełniającym kryterium wiarygodności finansowej określonej przez Oddział. Nabywcy zakupili nieruchomości za ceny zdecydowanie przewyższające ich dochody roczne z prowadzonych gospodarstw oraz wysokość deklarowanych środków własnych. Jednocześnie zakupione grunty wielokrotnie przekraczały wielkość ich gospodarstw rolnych.

- *W skrajnym przypadku jeden z nabywców zakupił grunty, które swą powierzchnią 38-krotnie przewyższały obszar jego gospodarstwa, za kwotę wpłaconą przed podpisaniem umowy (wadium i I rata) 94-krotnie przewyższającą udokumentowaną roczną dochodowość z gospodarstwa rolnego.*

Działania podjęte po przeprowadzeniu przetargów wskazują również na brak bezstronności Oddziału w stosunku do uczestniczących w nim oferentów. Oddział w dniu 13.09.2002 r. otrzymał informację o złożeniu do Prezesa Agencji protestu, w którym niedopuszczeni do przetargu Jan i Urszula S. domagali się jego unieważnienia i wstrzymania sprzedaży gruntów. Jednak b. Dyrektor Oddziału bez oczekiwania na rozstrzygnięcie przez Prezesa Agencji ww. protestu w dniu 17.09.2002 r. podpisał umowy sprzedaży nieruchomości.

- *Były dyrektor Oddziału zeznał, iż protest ten potraktował jako element nacisku dokonywany z inspiracji byłego dzierżawcy, a nie jako skargę złożoną z powodów merytorycznych.*

Prezes Agencji dopiero w styczniu 2003 r. unieważnił⁴⁷ przetargi na sprzedaż dwóch nieruchomości objętych protestem i polecił podjęcie działań w celu unieważnienia ich sprzedaży⁴⁸. Działania Oddziału w tym zakresie były mało energiczne i nieskuteczne.

⁴⁶ Było to niezgodne z § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 października 1999 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości i ich części składowych, warunków rozkładania ceny sprzedaży na raty, stawek szacunkowych gruntów oraz trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę (Dz.U. Nr 90, poz. 1013).

⁴⁷ Na podstawie § 14 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 października 1999 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości i ich części składowych, warunków rozkładania ceny sprzedaży na raty, stawek szacunkowych gruntów oraz trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę (Dz.U. nr 90, poz. 1013 ze zm.).

⁴⁸ Według Prezesa Agencji zamieszczenie w ogłoszeniu kryterium udokumentowania posiadania własnych środków płatniczych i wskazanie źródła sfinansowania zakupu było niezgodne z przepisem art. 29 ust. 3b pkt 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP, a naruszenie tego przepisu stanowiło podstawę do unieważnienia przetargów na wymienione nieruchomości.

- *Oddział poinformował nabywców tych nieruchomości o unieważnieniu przetargów i zaproponował rozwiązanie umów sprzedaży. Nabywcy nie zgodzili się na rozwiązanie umów sprzedaży, a Oddział od marca 2003 r. nie podejmował dalszych działań w tym zakresie. Jan i Urszula S. w lutym 2003 r. odstąpili od udziału w ponownym przetargu na nabycie spornych nieruchomości.*

W maju 2003 r. Prezes Agencji wbrew wcześniejszej decyzji o unieważnieniu przetargu uznał, iż w związku z oświadczeniem Jana i Urszuli S. o odstąpieniu od zakupu spornych nieruchomości ustały przyczyny unieważnienia umów sprzedaży zawartych we wrześniu 2002 r.

Prezes Agencji unieważniając w styczniu 2003 r. przetarg na sprzedaż ww. działek nie uwzględnił, iż w przetargach na sprzedaż wszystkich 8. nieruchomości w Uninie zastosowano kryterium niezgodne z przepisem art. 29 ust. 3b pkt 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP. Naruszenie tego przepisu, zdaniem NIK, stanowiło podstawę do unieważnienia obu przetargów na sprzedaż wszystkich nieruchomości – a nie tylko tych, w stosunku do których wniesiono protest. Jednocześnie wniesienie protestu i jego wycofanie nie zmienia faktu, iż przetargi zostały przeprowadzone z zastosowaniem kryteriów sprzecznych z ustawą, co było podstawą do ich unieważnienia.

B. Oddział w marcu 1999 r. przekazał nieodpłatnie Gminie i Miastu Węgorzyno prawo własności m.in. 3. nieruchomości Zasobu wartości 936 tys. zł. Przekazanie to dokonano na podstawie art. 24 ust. 5 pkt 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP na realizację zadań własnych na cele określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, mimo że deklarowane cele w istocie nie stanowiły zadań własnych gminy, o czym Oddział wiedział. Według umowy w razie przeznaczenia przez Gminę nieruchomości na inne niż określone w umowie cele bądź ich sprzedaży, Agencja może żądać zwrotu równowartości pieniężnej, ustalonej wg zasad określonych w art. 30 ustawy. Oddział nie sprecyzował jednak w umowie sposobu prowadzenia nadzoru nad prawidłowym i deklarowanym wykorzystaniem przez Gminę tych nieruchomości oraz nie przeprowadzał takich kontroli.

Zdaniem NIK, przekazanie tych praw było niezgodne z wymienionym przepisem, gdyż Gmina zobowiązała się wykorzystać nieruchomości na produkcję elementów budowlanych dla budownictwa komunalnego, a taka działalność nie jest zadaniem własnym gminy określonym art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym⁴⁹.

W toku kontroli ustalono, że Gmina Węgorzyno w sposób nielegalny i niegospodarny przekazała te nieruchomości innym podmiotom w celu prowadzenia działalności komercyjnej. Zarząd Gminy wniósł część otrzymanych nieruchomości do Spółki „Bud-Dom” utworzonej jednoosobowo przez Gminę a następnie odsprzedał Spółce „Mont-Stal” z Polic 90 % udziałów w tej spółce.

- *Przeniesienie prawa własności działki na Spółkę „Bud-Dom” dokonano w listopadzie 1999 r., a w imieniu Spółki umowę tą podpisała m.in. Grażyna K. b. Burmistrz Gminy Węgorzyno⁵⁰. Jednocześnie w grudniu 1999 r. przedstawiciele Gminy Węgorzyno zbyli udziały w Spółce na rzecz Spółki „Mont-Stal” z Polic za cenę 288 tys. zł.*

⁴⁹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).

⁵⁰ Kontrola Gminy Węgorzyno przeprowadzona w I kwartale 2003 r. przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Szczecinie wykazała, że b. Burmistrz Gminy Węgorzyno Grażyna K. przekazała ww. nieruchomość na rzecz Spółki „Bud-Dom” bez ustalenia rynkowej wartości nieruchomości, czym naruszyła art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (j.t. Dz.U. z 2000, Nr 46, poz. 543).

Sprzeczne z art. 24 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi SP oraz umową zawartą z Oddziałem wykorzystanie ww. nieruchomości nie przyniosło Gminie zakładanych korzyści. Majątek Zasobu przekazany Gminie nieodpłatnie na określony w ustawie cel posłużył jako łatwe i praktycznie darmowe zabezpieczenie kredytu udzielonego podmiotowi gospodarczemu, będącemu poza kontrolą Gminy.

- *Z tytułu zbycia udziałów w Spółce „Bud-Dom” Gmina uzyskała jedynie 8 tys. zł. Do zakończenia kontroli na nieruchomości wniesionej do Spółki nie uruchomiono produkcji materiałów budowlanych. W marcu 2000 r. działkę nr 1/6 obciążono hipoteką w wysokości 1.600 tys. zł z tytułu kredytu bankowego udzielonego Spółce „Bud-Dom”.*

Pozostałą część przekazanej nieodpłatnie przez Oddział działki również z naruszeniem wymienionych przepisów ustawy i warunków umowy Gmina Węgorzyno wniosła jako aport do Spółki z o.o. „Bioetanol”. Przedmiot działania Spółki - produkcja komponentów organicznych i sprzedaż paliw - nie miał nic wspólnego z celem na realizację, którego prawo własności nieruchomości Oddział przekazał Gminie.

- *W imieniu Gminy umowę przeniesienia praw własności nieruchomości podpisała b. Burmistrz Węgorzyna Grażyna K., będąca jednocześnie jednym z udziałowców tej Spółki. Spółka nie rozpoczęła działalności, a w wyniku zmian własnościowych od grudnia 2003 r. udział Gminy w Spółce był udziałem mniejszościowym.*

Z tytułu przekazania ww. Spółkom prawa własności wymienionych nieruchomości Gmina Węgorzyno nie tylko, że nie uzyskała żadnych korzyści ale w konsekwencji podejmowanych działań narażona została na poważne straty finansowe. Gmina nie będąc właścicielem otrzymanego majątku i nie odnosząc praktycznie żadnych korzyści z jego zbycia, może zostać zobligowana do zapłaty jego równowartości.

Oddział, mimo uzyskania w styczniu 2003 r. informacji o niewłaściwym sposobie wykorzystania nieruchomości przez Gminę Węgorzyno, dopiero w grudniu 2003 r. – w wyniku kontroli NIK - podjął udokumentowane działania w celu wyjaśnienia sprawy.

C. Oddział w 2001 r. rozpatrzył pozytywnie wniosek Spółki Elpasz –Agro⁵¹ o udzielenie pożyczki bez rzetelnej analizy sytuacji finansowej pożyczkobiorcy i założeń ekonomiczno – finansowych przedsięwzięcia wymaganych § 11 zarządzenia Nr 8/2000 Prezesa Agencji w sprawie zasad, warunków i trybu udzielania pożyczek.

W kwietniu 2001 r. Spółka Elpasz-Agro wystąpiła do Oddziału o udzielenie pożyczki w kwocie 500 tys. zł z przeznaczeniem na wznowienie produkcji i utrzymanie miejsc pracy. We wniosku stwierdzono m.in., iż Spółka utraciła płynność finansową.

Opiniując wniosek b. główny księgowy i radca prawny Oddziału stwierdzili, że Spółka terminowo regulowała należności, mimo iż zalegała w tym czasie ze spłatą zaległych odsetek w wysokości 13 tys. zł. Ponadto, na poręczyciela weksli, będących zabezpieczeniem spłaty pożyczki, wskazano m.in. Spółkę Elpasz-Banie, mimo że Spółka ta zalegała z płatnościami należności Oddziału w kwocie 65 tys. zł. Opinia nie zawierała też wymaganych § 11 ust. 2 pkt 7 zarządzenia nr 8/2000 analizy najkorzystniejszego dla Agencji zabezpieczenia spłaty pożyczki oraz propozycji udzielenia bądź odmowy udzielenia tej pomocy finansowej.

W kwietniu 2001 r. Oddział udzielił Spółce Elpasz-Agro pożyczki w kwocie 500 tys. zł, nie egzekwując od pożyczkobiorcy wykonania postanowień umowy dotyczących zabezpieczenia skuteczność spłaty należności.

⁵¹ Według stanu na dzień 30.09.2003 r. Spółka Elpasz-Agro była jedynym dłużnikiem Oddziału posiadającym zadłużenie przeterminowane z tytułu udzielonych pożyczek wynoszące 132 tys. zł.

- *Jako zabezpieczenie spłaty pożyczki Oddział przyjął bez zastrzeżeń weksel własny Spółki Elpasz-Agro do kwoty 300 tys. zł, który nie był jednak poręczony przez Spółkę Elpasz-Banie, przez co nie stanowił skutecznego poręczenia spłaty należności Oddziału.*

Spółka Elpasz-Agro zalegała ze spłatą należności Agencji i wykorzystwała pożyczkę niezgodnie z umową. Sytuacja finansowa pożyczkobiorcy i sposób wykorzystania pożyczki nie były objęte kontrolą Oddziału.

- *W grudniu 2002 r. Elpasz-Agro nie spłaciła raty w wysokości 55,5 tys. zł i wystąpiła do Oddziału o prolongatę terminu jej spłaty. W uzasadnieniu stwierdzono, że w wyniku inwestycji prowadzonych wspólnie z Elpasz-Banie wydawkowano 450 tys. zł, co spowodowało utratę płynności finansowej Spółki Elpasz-Agro. Oddział negatywnie rozpatrzył ww. wniosek i m.in. wezwał Spółkę do wykupu weksli.*
- *Z powodu zaległości w spłacie, w październiku 2003 r. Oddział wypowiedział umowę o rozłożeniu pożyczki na raty i wezwał Spółkę do spłaty zaległej należności w kwocie 347 tys. zł. Do listopada 2003 r. dłużnik ani poręczyciel nie dokonali tej spłaty.*

W opinii NIK, powyższe spółki - powiązane ze sobą kapitałowo i osobowo⁵², poręczające swoje zobowiązania i nie wywiązujące się z ich spłaty, prowadzące jednocześnie wspólną działalność - wykorzystując brak zdecydowanych i skutecznych działań Oddziału, finansują swoją działalność m.in. środkami należnymi Agencji.

D. Wbrew postanowieniom Regulaminów Organizacyjnych zlecano podmiotom zewnętrznym obsługą prawną oraz czynności związane z obsługą kancelaryjną i sekretariatu Oddziału.

- *Mimo zapisów w Regulaminie Organizacyjnym, iż obsługę prawną zapewnia radca prawny zatrudniony w Oddziale, w październiku 2001 r. i 2002 r. b. dyrektor Oddziału podpisał z dwiema kancelariami prawnymi umowy na prowadzenie tych prac. Do lipca 2003 r. koszty tej obsługi wyniosły ponad 347 tys. zł.*
- *Umową z lutego 2002 r. spółce zajmującej się m.in. utrzymaniem czystości siedziby zlecono prowadzenie obsługi kancelaryjnej i sekretariatu Oddziału. Również w okresie od lipca do września 1999 r. oraz w styczniu 2000 r. prowadzenie prac w sekretariacie zlecano osobie niebędącej pracownikiem Oddziału. Zlecenie prac podmiotom zewnętrznym było sprzeczne z Regulaminem, gdyż zadania te należały do obowiązków Sekcji Organizacyjnej. Z powyższego tytułu Oddział wypłacił ww. podmiotom 34,9 tys. zł. W Oddziale brak było udokumentowania szczegółowego nasilenia prac w tym okresie.*

E. Oddział nie przestrzegał obowiązku realizacji prac remontowo – budowlanych własnymi siłami technicznymi i kadrowymi wykonawców, co było sprzeczne z warunkami umów podpisanych na ich realizację.

- *Roman i Adam P. prowadzący działalność gospodarczą w Ińsku pod kilkoma firmami deklarowali, że zatrudniali od 3. do 8. pracowników. W umowach na wykonanie robot remontowo budowlanych zawieranych z Oddziałem zobowiązywali się do wykonania tych prac własnymi siłami. Mimo takiego potencjału kadrowego, na przełomie lat 1999/2000 wykonywali równocześnie różne zadania na rzecz Oddziału na terenie województwa. Oprócz wykonania metalowego ogrodzenia wokół siedziby Oddziału realizowali jednocześnie: remont i modernizację siedziby Oddziału w Szczecinie, modernizację siedziby Przedstawicielstwa w Kamieniu Pomorskim oraz remont i modernizację obiektu Przedstawicielstwa w Myśliborzu. W tej sytuacji wykonawcy ci nie mogli sami realizować*

⁵² Spółka Elpasz-Agro zawiązana została przez Spółkę Elpasz-Banie będącą spółką pracowniczą dzierżawiącą majątek Zasobu. Małżonka Prezesa Zarządu Spółki Elpasz-Agro była jednocześnie Prezesem Spółki Elpasz-Banie poręczającej to zobowiązanie.

ww. zamówień i musieli korzystać z podwykonawców. Fakt ten był znany w Oddziale, gdyż b. dyrektor Oddziału osobiście podpisał wszystkie umowy na ich wykonanie, a b. kierownik Sekcji Organizacyjnej uczestniczył przy odbiorze wykonanych prac.

Z ogólnej kwoty ponad 15,4 mln zł wydatkowanej w latach 1999-2002 na remonty i wyposażenie siedzib Oddziału, Składnicy Akt w Łobzie oraz Przedstawicielstw Powiatowych firmy mające siedziby w Insku otrzymały wynagrodzenie w łącznej wysokości 6.193 tys. zł, tj. 39 % środków wydatkowanych na te cele przez Oddział.

4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI

4.1. Przygotowanie kontroli

Z uwagi na zakres i cel kontroli w jej trakcie posługiwano się metodą doboru próby do kontroli na podstawie osądu kontrolera rezygnując ze statystycznych metod doboru. Obszary ryzyka określono w oparciu m.in. o wcześniejsze ustalenia kontroli NIK, otrzymane skargi i przekazane informacje oraz przesłanki dotyczące możliwości wystąpienia nieprawidłowości i korupcji.

Za nieprawidłowość uznano każde naruszenie przepisów prawa (powszechnych oraz wewnętrznych) stwierdzone w toku kontroli. Badając sposób wyboru kontrahentów Agencji przy zawieraniu umów m.in. na udzielenie pomocy finansowej, wykonania prac remontowo – budowlanych i dzierżawy nieruchomości Zasobu oraz badając warunki na jakich zawarto te umowy, szczególną uwagę zwracano na prawidłowość (gospodarność i rzetelność) tych działań. Nieprawidłowości przynoszące niekorzystne skutki finansowe oceniano według kryteriów gospodarności i legalności.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W toku kontroli, na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o NIK⁵³ powołano biegłego Sądu Okręgowego w Szczecinie z dziedziny budownictwa ogólnego dla zbadania prawidłowości wykonania w siedzibie Oddziału prac remontowo-budowlanych w porównaniu ze stanem faktycznym, kosztorysami, zleceniami i sztuką budowlaną oraz oceny standardu ich wykonania w oparciu o normy i sztukę budowlaną (*str.* 22-23).

Działając na podstawie art. 42 ust. 2 i 3 ustawy o NIK, kontrolerzy przesłuchali, w toku kontroli w charakterze świadków 10 osób: byłych i obecnych pracowników Oddziału, inspektorów nadzoru oraz pracowników Inspektoratu ZUS w Łobzie.

Ponadto, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wystąpiono o udzielenie informacji do kierowników 19 jednostek.

W toku kontroli stwierdzono niewłaściwe wydatkowanie środków publicznych będących w dyspozycji Agencji w łącznej wysokości 72.490.769 zł, z czego:

63.412.156 zł stanowiły subwencje, których cele i sposób udzielenia zakwestionowała Izba.

⁵³ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (j.t. Dz.U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.).

9.078.613 zł stanowiły wynagrodzenia wypłacone wykonawcom prac remontowo – budowlanych wybranych z naruszeniem zasad i trybu ustawy o zamówieniach publicznych.

W toku kontroli odzyskano środki w wysokości 1.476 zł stanowiące dochody budżetu państwa (z tytułu zaległego podatku VAT oraz zaległego podatku dochodowego od osób fizycznych).

Wnioski NIK zawarte w wystąpieniu pokontrolnym skierowanych do Dyrektora Oddziału zmierzają m.in. do podjęcia działań w celu wyegzekwowania kwoty 1.533.388 zł, z czego kwota:

596.999 zł stanowi nieuzasadnioną nadpłatę wynagrodzenia przekazanego wykonawcom prac remontowo – budowlanych w siedzibie Oddziału,

936.339 zł stanowi równowartość nieruchomości przekazanych nieodpłatnie Gminie Węgorzyno, które wykorzystane zostały na cele niezgodne z ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa i umową podpisaną z Oddziałem.

Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.

Dyrektorem ANR Oddziału Terenowego w Szczecinie w okresie:

- od dnia 13 grudnia 1995 r. do dnia 8 czerwca 1999 r. był Tadeusz Olech,
- od dnia 9 czerwca 1999 r. do dnia 14 listopada 2002 r. był Stanisław Zimnicki,
- od dnia 15 listopada 2002 r. jest Roman Kobyliński.

Głównym Księgowym ANR Oddziału Terenowego w Szczecinie w okresie:

- od dnia 1 lipca 1992 r. do dnia 31 października 1999 r. był Krzysztof Dzięcielski,
- od dnia 1 sierpnia 1999 r. do dnia 18 grudnia 2003 r. była Maria Nalepa,
- od dnia 18 grudnia 2003 r. jest Jadwiga Molenda.

Kierownikiem Sekcji Organizacyjnej ANR Oddziału Terenowego w Szczecinie w okresie:

- od dnia 15 kwietnia 1992 r. do dnia 15 sierpnia 1999 r. była Jolanta Wiatrowska,
- od dnia 1 listopada 1999 r. do dnia 15 grudnia 2002 r. był Krzysztof Paluch,
- od dnia 1 grudnia 2002 r. jest Aneta Burghardt.

Prezesem Agencji Nieruchomości Rolnych w okresie:

- od dnia 29 stycznia 1992 r. do dnia 31 października 2002 r. był Adam Tański,
- od dnia 1 listopada 2002 r. do dnia 5 marca 2003 r. był Józef Marek Woźniakowski,
- od dnia 6 marca 2003 r. jest Zdzisław Siewierski.